

เรื่อง อุดมศึกษาไทยในอนาคต

โดย ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ในการประชุม ปอมท. สมัยสามัญ ครั้งที่ 8/2549 วันที่ 14 ตุลาคม 2549 ณ ห้องปทุมวัน โรงแรมเอเชีย กรุงเทพมหานคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อวัชชัย พีรพัฒน์เดชฐ์ (ประธาน ปอมท.)

ผมคิดว่าทุกท่านได้ทราบถึงความยิ่งใหญ่ของ ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน ในฐานะนักการศึกษามาโดยตลอดอยู่แล้ว และท่านได้ให้เกียรติมาบรรยายพิเศษให้กับ ปอมท. ขอให้พวกเราได้รับประโยชน์จากการบรรยายพิเศษจากท่านในครั้งนี้ และผมจะขอความกรุณาท่านรัฐมนตรีฯ ภายหลังจากจบการบรรยายแล้ว ถ้าหากพอมีเวลาเหลือจะขอให้พวกเราได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและซักถามปัญหาบ้างก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งครับ

ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ)

ท่านประธาน ปอมท. และกรรมการ และท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน ผมมีความยินดีที่ได้รับเชิญมาพบปะพูดคุยจากกันในวันนี้จริงๆ แล้วไม่ถือเป็นภาระอะไรเลย เพราะผมถือเป็นหน้าที่ เมื่อเข้ามารับงานใหม่ และการจะเข้าสู่งานก็จำเป็นต้องเรียนรู้งานที่จะต้องทำ และไม่มีทางอื่นที่จะเข้าถึงและเข้าใจและสามารถนำไปสู่การกำหนดนโยบายหรือแนวทางปฏิบัติได้ดีเท่ากับการที่รับฟังจากผู้ที่เขาอยู่ในปัญหา และเขาก็คิดว่าในระดับนโยบายควรจะช่วยเหลือแก้ไขปัญหานั้น ผมมองหน้าที่ของรัฐมนตรีว่า จริงๆ แล้วเป็นหน้าที่ของการเอื้ออำนวยความสะดวกที่จะทำให้หน่วยงานทั้งหลายที่ต้องทำงานร่วมกันให้สามารถทำงานได้ดี รัฐมนตรีไม่มีหน้าที่ไปสร้างปัญหา รัฐมนตรีต้องพร้อมที่จะช่วยแก้ปัญหา ซึ่งเวลาผมอยู่ที่ใดก็คิดอย่างนี้ตลอด ดังนั้น ผมจึงเป็นคนที่ไม่กลัวปัญหา และก็อยากจะฟังปัญหาที่เป็นความจริง

ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ท่านอาจจะพูดน้อย แต่คำของท่านค่อนข้างหนัก เช่นท่านบอกว่า คณะรัฐมนตรีชุดนี้ ไม่ใช่คณะรัฐมนตรีในฝัน แต่เป็นคณะรัฐมนตรีในความจริง เพราะฉะนั้น เมื่อคนขนานนามว่า เป็นคณะรัฐมนตรีชุดซูปเปอร์ปลัด ท่านก็บอกว่าใช่ ไม่ได้ปฏิเสธ แต่ความเป็นซูปเปอร์ปลัดนั้น ก็มีทั้งจุดแข็งและจุดอ่อน จึงเชิญวิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างเต็มที่ เมื่อมีการวิเคราะห์อายุและบอกว่าคณะรัฐมนตรีชุดนี้ อายุรวมกัน 1600 กว่าปี นั่นก็เป็นความจริง เมื่อจัดลำดับแล้วปรากฏว่า ผมอายุมากที่สุดคืออายุ 72 ปี นั่นก็เป็นความจริง และมีผู้สื่อข่าวถามผมด้วยความเป็นห่วงว่า ผมอายุมากขนาดนี้จะไหวหรือไม่ ผมก็บอกว่าวิชีพิสุจน์ก็คือให้คุณลองมาทำงานกับผมแล้วคุณจะรู้เอง เราใช้หลักของความจริง และความจริงอีกอย่างหนึ่งเมื่อผมไปทำงานที่กระทรวงฯ วันแรกก็คือ ผมเป็นรัฐมนตรีคนที่ 72 เมื่อผมอายุ 72 ปีพอดี อันนี้เป็นความบังเอิญที่เจ้าหน้าที่กระทรวงฯ ได้นำข้อมูลมาให้ผมดู และเมื่อเรายึดความจริง ก็กลายเป็นนโยบายที่ทางรัฐบาลขณะนี้ยึดถืออยู่ ท่านก็คงทราบแล้วว่านายกฯ ได้ประกาศว่าจะใช้นโยบาย 4 ปี. ตั้งแต่ไปรงใส ตรวจสอบได้ เป็นธรรม ประหยัด ประสิทธิภาพ ก็ไม่ใช่ของใหม่ เพียงแต่ในความเป็นจริงของสถานการณ์ที่จะทำงานกันภายใน 1 ปี และให้เห็นผลตามสมควรนั้น ไม่อาจทำทุกสิ่งทุกอย่างได้ทั้งหมด ในความเป็นจริงก็ต้องจะทำเท่าที่ทำได้

ปัญหาของผมในสัปดาห์ที่ผ่านมา เมื่อจะต้องพูดถึงอนาคตของอุดมศึกษาไทย ก็คือผมมีข้อจำกัดเรื่องกรอบเวลาที่เขาวางไว้ว่าต้องเข้ามาเป็นรัฐบาลเพียงปีเดียว เมื่อผมทราบกรอบเวลาปีเดียว ผมก็ต้องคิดแล้วว่าในเวลา 1 ปี เราจะทำอะไรให้มีผล

ศึกษาที่สร้างกำลังคนหลักของประเทศ อุดมศึกษาเป็นรอง เช่น วิศวกร 1 คน ต้องการอาชีพะถึง 7 คน จึงจะทำงานได้ เรบอกว่าการศึกษาคควรจะต้องเน้นเรื่องการมีส่วนร่วม เรบอกว่าเอกชนต้องเข้ามาช่วยรับภาระ ส่งเสริม บุคคล ครอบครัว สถาบันองค์กรต่างๆ ให้มีการศึกษาทางเลือก เพื่อจะทำให้การศึกษานอกจากจะมุ่งให้สำหรับทุกคน ทุกคนจะต้องทำเพื่อการศึกษาด้วย จนบัดนี้ พระราชบัญญัติสถานศึกษาเอกชนก็ยังไม่ออกมา แล้วเขาจะปฏิรูปร่างอย่างไร เรบอกว่าการศึกษาลดชีวิต ซึ่งเป็นอุดมการณ์ที่เราจะต้องจัดให้ได้ และอุตสาหกรรมกำหนดว่า ต่อไปนี้รูปแบบการจัดการศึกษาจะต้องมี 3 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งนี้ ชื่อ กศน. ได้หายไปแล้ว แต่งานด้านนั้นยังคงอยู่ และต้องอยู่ในฐานะที่ใช้ศัพท์ใหม่ คือ การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย จนบัดนี้ กฎหมายก็ยังไม่ออก และนางงานไปฝากไว้ที่สำนักปลัด ทุกคนก็บอกว่าไม่สำคัญ นี่คือตัวอย่างซึ่งมีอีกมากที่จะต้องทำ แต่ไม่ได้ทำ และที่สำคัญที่สุดคือ เรารู้ตั้งแต่ต้นแล้วว่า การปฏิรูปการศึกษาจะไม่สำเร็จเลย จะมีอยู่เพียงในกระดาษเท่านั้น ไม่เป็นรูปธรรม ถ้าเราไม่พัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ประมาณ 700,000 คน รวมถึงอุดมศึกษาด้วย ที่เป็นผู้ขับเคลื่อนการปฏิรูป บอกว่าเรื่องนี้วางระบบและวิธีการได้ แต่ถ้าไม่มีคนที่เข้าใจระบบเข้าไปทำตรงนี้ มันจะเกิดผลได้อย่างไร โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐานนี้ เราเป็นห่วงมาก เรื่องการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ เกือบจะไม่ได้ทำอะไรเลย ครูไทยนั้นน่าชื่นชมมากครับ ว่านอนสอนง่ายว่าจะให้ปฏิรูปก็ปฏิรูปไปกับเขาด้วย แต่เวลาที่จะให้ครูทำงานแบบปฏิรูปได้ เราไม่ได้ไปช่วยครู อย่างเช่นที่ ศาสตราจารย์ ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์พูด บอกว่าตอนนี้ทุกระดับรวมทั้งอุดมศึกษาด้วย การศึกษาจะต้องเน้นเอาผู้เรียนเป็นสำคัญ ดีความเป็นต่างๆ นานา เป็นควายเซ็นเตอร์ก็ยิ่งเคยพูดกันเลย จนกระทั่งบัดนี้ ผมก็ยังไม่เชื่อเลยว่าใครยื่นขึ้นอธิบายเรื่องนี้แล้ว จะมีคนเห็นตรงกัน เรื่องการบริหารจัดการ บอกว่า ทุกระดับจะต้องใช้สถานศึกษาเป็นฐาน ถ้าระดับในชั้นประถมและมัธยม เขาจะเรียกว่า School-based management (SBM) ของเราไปไกลกว่านั้นนานแล้ว เพราะเรายึด university-based ถึงขนาดว่า ต้องให้มหาวิทยาลัยออกนอกระบบ ต้องให้มหาวิทยาลัยเข้มแข็ง เพราะผลการศึกษาก่อเกิดที่นั่น ภารกิจ 4-5 ประการ ที่ท่านพูดกันนั้น กระทรวงฯ ไม่ได้ทำ สกอ. ก็ไม่ได้ทำ เขาจึงต้องวัดและประเมินผลทุกระดับกันที่สถานศึกษา เพราะผลการศึกษาดีหรือแย่งของแต่ละประเทศก็คือ ผลการศึกษารวมของสถานศึกษาทุกระดับ ถ้าสถานศึกษาทำให้การศึกษาดีไม่ได้ จะมาคุยว่าทั้งประเทศมีการศึกษาที่ดีนั้น เป็นไปไม่ได้ อันนี้ไม่ถูกต้อง ในที่สุดเราก็จะต้องสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาทุกระดับทุกประเภท ภาษาของทางอุดมศึกษาพูดเพราะกว่าเยอะ จะต้องให้มีการเป็นอิสระ มีเสรีภาพทางวิชาการ มีความคล่องตัว และจะต้องสามารถพัฒนาระบบบริหารและการจัดการที่เป็นของตนเอง อยู่ภายใต้กำกับของสภามหาวิทยาลัยของแต่ละแห่ง ไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการหรือออกไปเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับ หลักการนี้อยู่ในกฎหมายเลยครับ แต่ในระดับประถมและมัธยมเขาไม่ได้ใช้ภาษาเดียวกัน เขาใช้แต่เพียงว่า ให้ใช้โรงเรียนเป็นฐานและเขียนมาตรา 39 กำกับว่า ให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรงใน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านบริหารบุคคล ด้านงบประมาณ และด้านการจัดการทั่วไป มาถึงบัดนี้ ก็ยังรวมศูนย์อำนาจอยู่โดยไม่มี การกระจาย กฎหมายแม่บทก็เขียนเพียงแค่นี้ เพราะกลัวจะทำไม่ถูก โดยเขียนบอกว่า ให้ไปออกกฎกระทรวง ซึ่งจะได้กำหนดรายละเอียดใน 4 เรื่องดังกล่าวว่าจะกระจายอะไรทางด้านวิชาการไปที่ไหน ให้ใครทำ แค่นั้น เพียงไร เมื่อผมได้รับหน้าที่จึงได้ขอถูกกระทรวงที่ตามที่ตามที่เขาบอกว่าเขามีกฎกระทรวงแล้ว แต่ไปอยู่ที่คณะกรรมการกฤษฎีกากำลังตรวจร่างฯ พอเรียกมาดูและขอให้ชี้แจง เพราะเมื่อผมอ่านดูแล้วก็ยังไม่เห็นว่ามีการกระจายอำนาจใดๆ เลย เพราะการเขียนดังกล่าวมีลักษณะเป็นการเขียนเพื่อมอบอำนาจไม่ใช่การกระจายอำนาจ ผมจึงถามว่ามันกระจายอำนาจอย่างไร ในเมื่อผมได้ลองหาคำ 4 คำ ที่พูดไว้ในแม่บท คือ เรื่องวิชาการเรื่องงบประมาณ เรื่องบุคคล และเรื่องการจัดการทั่วไป ซึ่งยังไม่เจอเลย แล้วมันจะกระจายอำนาจอย่างไร ปรากฏว่าที่ประชุมตอบคำถามผมไม่ได้ ผมก็ถามต่อไปว่าเรื่องที่รัฐมนตรีฯ เช่นผ่านคณะรัฐมนตรีเห็นชอบในหลักการแล้วส่งให้กับทางคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจร่างฯ และให้รัฐมนตรีฯ เช่นเป็นขั้นตอนสุดท้าย ผมเซ็นให้ไม่ได้ครับสำหรับกฎกระทรวงฉบับนี้ เนื่องจากไม่มีสาระอะไรที่จะเป็นเรื่องราวรับ สิ่งที่จะทำให้ชัดเจนไปเพิ่มขึ้นตอนให้ยุ่งยาก ผมก็ถามต่อไปว่าการกระจายจริงๆ จะต้องทำอย่างไร เขาก็ตอบว่าต้องไปออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับย่อยอีก ผมจึงบอกว่าไม่เอา และให้กลับไปทำมาใหม่ ฉบับเดียวจะต้องชัด มีฉบับอื่นๆ อีกไม่ได้เป็นอันขาด

หลักที่ผมพูดในวันนี้ เดี่ยวจะวกกลับมาสู่นาคตของเรา ถามว่าถูกต้องหรือไม่ ตอบว่าถูกต้อง ปัญหาก็คือจะอย่างไรเมื่อไปพบปัญหาการกระจายอำนาจไปสู่สถานศึกษาไม่ได้ทำเท่าไรนัก หรือที่ทำแล้วก็ยังเป็นลักษณะขอไปที เหมือนหนึ่งว่าได้มีการกระจายอำนาจแล้ว แต่ความจริงคือยังไม่ได้กระจายอำนาจ นี่คือตัวอย่าง

เมื่อวกกลับมาในเรื่องของอุดมศึกษาโดยเฉพาะ ผมได้ขอให้ สกอ. ฟังจากที่ประชุมครุศาสตร์ และเดี๋ยวจะขอฟังจากที่นี่

และถ้ามีอะไรก็ส่งตามไปได้ทันที รวมทั้งที่ศึกษาวิเคราะห์จากเอกสารซึ่งผมติดตามอยู่ ซึ่งมันแล้วแต่จะมองว่า ปัญหาที่สะท้อนนั้นมาจากใคร ถ้าสะท้อนมาจากผู้บริหารระดับสูงของ สกอ. เขาก็จะบอกว่าเขาไม่คล่องตัว กระทรวงศึกษาใหญ่โตอยู่อย่าง จึงขอแยกกระทรวง เรื่องนี้ก็ไม่มีผิด เพราะเป็นมุมมองของผู้ที่เผชิญกับปัญหาในระดับสูง ถ้าถามลงไปทีประชาชนเขาไม่ได้สนใจเลยว่า จะแยกกระทรวงหรือไม่แยก มีผู้ปกครอง นิสิต นักศึกษา ได้มาพบผมหลายคน ความสนใจของเขาไม่ได้อยู่ตรงนี้ แต่ที่สนใจมากเป็นอันดับหนึ่งคือเรื่องการรับนักศึกษาเข้าเรียนต่อ จะเรียกชื่ออย่างไรก็แล้วแต่ ซึ่งปัจจุบันผมคิดว่ามีชื่อพิสดาร เช่น เรียบอกว่าเราเลิก entrance แล้วเปลี่ยนมาใช้ admission แทน เป็นต้น ซึ่งผมอายุมาถึง 72 ปี แล้ว ยังไม่เคยเห็นใครนำ subset มาเทียบกับ set คือ admission มันคือทุกสิ่งทุกอย่าง ส่วน entrance นั้น เป็นเพียงวิธีหนึ่งของการรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมชาติราชก็ยังคงต้องใช้ admission แต่เขารับทั้งหมดไม่จำกัดจำนวน เขาเรียกว่า open admission คำว่า admission มันคือตัว set แต่ entrance มันเป็น subset เพราะเป็นวิธีการหนึ่งเท่านั้น เดียวนี้ก็เรียกกันสับสนอลหม่าน แท้จริงแล้วมันเป็นเรื่องการจัดสรรโอกาสให้กับผู้ประสงค์จะเรียนระดับอุดมศึกษา เราจะมีวิธีจัดสรรโอกาสอย่างไร ผมจะไม่ใช้วิธี admission และ entrance ต่อไปให้มันวุ่นวาย ที่เขาสนใจก็เพราะว่า สิ่งที่ทำกันอยู่นี้มันกระทบเขา ก่อให้เกิดการได้เปรียบ-เสียเปรียบและกระทบต่ออนาคตเขาอย่างมาก และถูกผู้ที่ผลิตนักเรียนมาป้อนเรา พูดต่อเนื่องมาตั้งแต่ผมจำความได้ คือ เขาบอกว่าระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยเฉพาะมัธยมไม่อาจพัฒนาได้ ถ้าหากระบบการสอบคัดเลือกเข้ายังเป็นเหมือนเดิม เพราะมันไปกำกับเขา จนกระทั่งนักเรียนที่เรียนมัธยมปลายจนถึงชั้นมัธยม 6 เริ่มลดน้อยลง เพราะส่วนหนึ่งไปสอบเทียบ ซึ่งสมัยนี้ก็ได้เลิกไปแล้ว กคน. และเดี๋ยวนี้ก็ทำให้ไปกวตริวิชากันมากมาย เลยทำให้โรงเรียนที่ไม่มีกวดวิชาต้องสอนแบบกวดวิชาไปด้วย และถ้ากวดวิชาในโรงเรียนไม่พอก็ต้องไปกวดวิชาภายนอกอีก คนในเมืองก็ได้เปรียบคนต่างจังหวัด คนรวยได้เปรียบคนจน เป็นเรื่องธรรมดา ปัญหาเหล่านี้ต่างหากที่กระทบคนส่วนใหญ่และเป็นเรื่องที่อยู่ในใจเขาลดเวลา ดังนั้น เวลาฟังปัญหาในระดับพวกเราซึ่งเป็นผู้บริหารระดับสูงอาจจะสนใจบางปัญหา แต่ผู้ที่เขาได้รับผลโดยตรง เราต้องฟังเขาให้มาก เพราะเราอยู่เพื่อเขา เรามีมหาวิทยาลัยก็เพื่อเขา เพียงแต่ว่าระบบการจัดสรรโอกาสด้วยการรับคนเข้าศึกษานั้น เราต้องมี เพื่อเราจะทำหน้าที่บริการเขาได้ดีที่สุด เราไม่ใช่มีเพื่อตัวเรา เรามีไว้เพื่อให้โอกาสกับเขา และเราจัดการศึกษาได้ดีที่สุดเพื่อเขาด้วย

เมื่อไปสอบถามผู้ปกครอง นอกจากจะห่วงเรื่องการสอบคัดเลือกนักศึกษาแล้ว เขาห่วงเรื่องที่สองและห่วงมากเลยคือเรื่องที่ดินจนจะถูกกระทบอันเนื่องมาจากการศึกษากำลังจะกลายเป็นพันธียกรรม ซึ่งเป็นสิ่งแน่นอนว่า การศึกษาที่ดีแล้วรัฐไม่มีเงินอุดหนุนมาสนับสนุนเพียงพอ ก็ต้องเก็บค่าเล่าเรียนสูง เมื่อเก็บค่าเล่าเรียนสูงในสังคมคนจนมากกว่าคนรวยอย่างไรในประเทศไทย ก็เป็นเรื่องที่ถูกต้องที่เรามาใช้ระบบงบประมาณอุดมศึกษาที่ยกผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่เราเรียกว่าเป็น Demand side budgeting นี่ เมื่อนำตัวนี้เข้ามา ก็หมายความว่าเรามุ่งอุดหนุนตัวผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับโอกาสเสมอกัน ไม่ว่าจะเป็นคนรวยหรือจน มันก็แปลกสำหรับบ้านเรานั้น เงินถูกทางกันทุกคน ที่มา มีระบบเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ผมว่าดีที่สุดในโลกตอนนี้ เมื่อเราเริ่ม กยศ. หลักคิดตอนนั้นคือช่วยคนจน จึงบอกว่าถ้ามีรายได้เกิน 150,000 บาท ไม่เข้าช่วย แต่ถ้าเข้าช่วยแล้วให้กู้ยืมได้เพียงพอเลย ไม่ว่าจะเป็ค่าเล่าเรียน หรือค่าครองชีพ กองทุนเดียวให้กู้ยืมได้ทั้งหมด และเป็นการสงเคราะห์คนจน เพราะดอกเบี้ยต่ำเพียงร้อยละ 1 และมีระยะเวลาการใช้คืนยาวมาก เพราะเกรงว่าถ้าระยะเวลาใช้คืนสั้น คนเหล่านี้จะไม่มีโอกาสแต่งงานเนื่องจากต้องเร่งทำงานหาเงินใช้คืนจนกระทั่งตั้งครอบครัวไม่ได้ อันนี้ที่พูดกันมากที่ผ่อนชำระ 15 ปี มี rest period 2 ปี อยู่ๆ จะเป็นความประสงค์ดียังไงก็ไม่ทราบ รัฐบาลก็ได้ตั้งกองทุนที่สองขึ้น ด้วยเจตนาจะล้มกองทุนที่หนึ่ง และไม่รู้ว่าจะเรียกภาษาไทยว่าอะไร จึงใช้คำว่า ICL โดยแปลมาจากคำว่า Income Intelligence Loan แปลว่า กองทุนให้กู้ยืมที่ผูกกับรายได้ในอนาคต หรือ กรอ. ที่นี้บอกว่า กรอ.ให้กู้ยืมเรื่องค่าเล่าเรียนทุกระดับรายจน และหวังว่าจะเป็น การเพิ่มรายได้ให้กับมหาวิทยาลัย และวันหนึ่งก็จะไปลดสิ่งที่ให้กับมหาวิทยาลัยโดยตรงในแบบที่เป็น supply side แต่ไม่กล้าที่จะลดในทันที และบอกว่ากูได้ทั้งรวยและจน ทำปีแรกปรากฏว่า กรอ. ต้องไปกู้ยืมเงินจาก กยศ. ซึ่งขณะนี้กลายเป็นกองทุนกู้กองทุน ซึ่งแปลกมาก เพราะมีเงินจัดให้ไม่พอ เสร็จแล้วก็ไม่ให้กับเด็กมัธยมปลายในแง่ของค่าเล่าเรียน อันนี้พอจะฟังขึ้น เพราะเดี๋ยวนี้เด็กมัธยมปลายไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียนแล้วตามมาตรา 43 ของรัฐธรรมนูญ แต่เด็กเหล่านี้ก็ยังจน มีจำนวนหนึ่งซึ่งเขาต้องมีค่าครองชีพ เสื้อผ้า อาหาร อุปกรณ์การศึกษาต่างๆ ที่เขาต้องจ่ายเอง ก็ต้องถูกตัดไปเลย ส่วนอุดมศึกษามีเงินให้ยืมเฉพาะค่าเล่าเรียนทั้งรวยและจน มันก็เรียนไม่ได้ เพราะค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าครองชีพและอื่นๆ จริงๆ แล้วก็ไม่น้อยกว่าค่าเล่าเรียนเลย ในอดีตมากกว่าด้วยซ้ำ ก็ถึงมาเข้าใจภายหลังว่า ถ้าไม่ให้ตรงนี้ก็แสดงว่าสู้กองทุนเดิมไม่ได้ จึงได้ไปขอให้ กยศ. ให้กู้ยืมค่าครองชีพเดือนละ 2,000 บาท ในที่สุดเดี๋ยวนี้คนต้องกู้เงินจาก 2 กองทุน ดอกเบี้ยก็ไม่เท่ากัน เพราะว่า กรอ. คิดดอกเบี้ยตามอัตราเงินเฟ้อ ส่วน กยศ.

คิดดอกเบี้ย 1 % ถามว่ามันจะเกิดอะไรขึ้น และมันได้อะไร มันก็จะสร้างปัญหาให้กับผู้กู้ ทำนายว่าถ้าเรื่องนี้ไม่ยอมแก้ไข ปีหน้าจำนวนนักศึกษาอาจจะลด เพราะเขารู้แล้ว จนบัดนี้ เงินจากกองทุน กรอ.บางแห่ง ก็ยังไม่ได้เลย ผมได้ข้อมูลมาแล้ว และก็เลยตั้งคำถามและยังไม่มีใครตอบผมได้เลย เขาบอกว่านี่เป็นเรื่องกระทรวงการคลัง ผมบอกว่าไม่เกี่ยวหรอก เพราะกระทรวงการคลังเขาบริหารกองทุนร่วมกับเรา และผู้ที่จะได้รับผลคือมหาวิทยาลัย แต่ทราบหรือไม่ว่า มหาวิทยาลัยจะได้เงินน้อยลง เพราะเขาบอกว่านี่เป็นค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ดังนั้น เวลาเขาคำนวณเงินที่จะจัดให้การศึกษาเท่าไร เขาก็จะนำเงินจากกองทุนมาจัดไว้ในหมวดนี้ด้วย และบอกว่าให้ตั้ง 20 กว่าเปอร์เซ็นต์แล้ว แต่เงินไปอยู่ที่กระทรวงการคลัง นี่เป็นวิธีที่นักการศึกษาไม่ค่อยได้ให้ความสนใจเท่าที่ควร ผมจึงจะต้องเจรจากับกระทรวงการคลัง ถ้าเป็นเรื่องอื่นผมไม่ว่าอะไร แต่เรื่องนี้มีผลกระทบต่อการศึกษาของคน ตรงนี้คือความสนใจของผู้ปกครองของเด็ก เราละเลยไม่ได้ แต่หากถามความสนใจของผู้บริหารมหาวิทยาลัย เกือบทั้งหมดบอกผมว่า อาจารย์ต้องเซ็นพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยในกำกับที่ยังค้างอยู่ประมาณ 20 ฉบับ ผมบอกว่าผมพร้อมที่จะเซ็นแต่ท่านต้องพร้อมและยืนยันมา ผมจึงจะเซ็นให้ได้ และผมเชื่อว่ามหาวิทยาลัยต่างๆ มีความพร้อมไม่เหมือนกันทั้งหมด ดังนั้น มหาวิทยาลัยที่พร้อมจริง ผมเปิดไฟเขียวให้เต็มที่ ไม่มีไฟแดง เพราะผมเคยเป็นจำเลยมาครั้งหนึ่ง เพราะถูกคนจำนวนหนึ่งนำชื่อผมไปไว้ในส่วนที่คนเขาไม่ต้องการ ที่แรกผมเข้าใจว่าคงเป็นเรื่องการเมืองที่เข้าใจว่าผมเป็นหนึ่งในระบอบทักษิณ 1-2 แต่ไม่ใช่ เพราะผมเป็นคนอภิปรายความไม่ชอบมาพากลของระบอบทักษิณต่างหาก แต่ผมมาทราบความจริงว่า เขาบอกว่าผมเคยทำความเดือดร้อนให้กับคนในอุดมศึกษาเพราะไปตั้งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี แล้วเก็บเงินแพง เพราะเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับ ผมบอกให้เขาไปวิเคราะห์หน่วยกิตดูแล้วจะรู้ว่าไม่ได้ขึ้นค่าเล่าเรียนเลย เพียงแต่วิธีเก็บเงินมีความแตกต่างจากมหาวิทยาลัยอื่นเท่านั้น และค่าธรรมเนียมอื่นก็ไม่ได้เก็บเลย ซึ่งผ่านมา 15 ปี แล้ว ยังไม่ได้เพิ่มค่าหน่วยกิตใดๆ เลย ส่วนการขึ้นเงินเดือน เป็นเพราะจะเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับหรือไม่ ผมบอกว่าไม่ใช่ แต่ผมเห็นด้วยกับการขึ้นเงินเดือนเพราะเหตุว่าถ้ารัฐบาลให้เขาไม่พอ และเขาต้องการจัดการศึกษาที่ดี ก็ต้องมีทรัพยากรที่เพียงพอ ก็เมื่อเราช่วยในรูปกองทุนให้พอแล้ว ก็ช่วยไปแล้วส่วนหนึ่งที่เป็นดีมานด์ไซด์ แต่น่าเสียดายที่ช่วงทักษิณ 1 ต่อไปทักษิณ 2 นั้น เขาไม่ได้เพิ่มเงินให้กับกองทุน กยศ. ซึ่งผมวิเคราะห์แล้ว มันต้องเติมอีก 1 ปี พอถึงระยะหนึ่งก็หมุนเวียน และมีคนคืนเงินมากกว่า 50 % หากมีที่ไหนในโลกที่ทำแล้วมีเงินคืนให้กองทุนเกิน 50 % ผมถือว่าประสบความสำเร็จสำหรับประเทศที่กำลังพัฒนา การทำเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาดังกล่าวต้องตั้งแต่นั้นต้องมีอัตราการสูญเสียแน่นอน แต่ก็ยังดีกว่าไม่ได้ทำอะไรเลย เพราะผลที่ได้ก็คือการพัฒนาคุณภาพของคนออกไปรับใช้สังคม และตอนนี้ กองทุน กรอ. ที่ตั้งขึ้นมาภายหลัง ที่แรกผมเข้าใจว่าน่าจะมีเงิน เมื่อถึงเวลาจริงๆ กลับไม่มีเงินเลย จนต้องไปยืมเงินจากกองทุน กยศ. ซึ่งถ้าเป็นเช่นนี้ ผมคิดว่าน่าจะยุบรวมเป็นกองทุนเดียวกันโดยนำส่วนที่ดีของทั้ง 2 กองทุนเข้ามาบูรณาการกัน และไม่ไปสร้างความยุ่งยากในการกู้ยืม ตรงนี้ผมจะต้องไปหารือกับกระทรวงการคลังด้วย

เรื่องมหาวิทยาลัยในกำกับ ผมได้ทุนเดินทางไปศึกษาเรื่องนี้ในหลายประเทศ ผมไปประเทศในเอเชียเพื่อดูว่าการเคลื่อนไหวในการทำให้มหาวิทยาลัยสามารถให้การศึกษาได้มีคุณภาพ มีความอิสระ คล่องตัวจะอย่างไร พบว่า แต่ละประเทศมีหลักการเดียวกัน มีคำอยู่คำหนึ่งที่ใช้ตรงกันหมด ยกเว้นประเทศไทยเราไม่ได้ใช้ มาเลเซียใช้คำว่า corporatization ในความหมายที่ว่า ยังเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐแต่บริหารแบบเอกชน อินโดนีเซียใช้ concept นี้ไปใช้ด้วยเช่นกัน และโดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นประเทศที่อยู่ในกลุ่ม G7 และขณะนั้นมีรัฐมนตรีชื่อ นายอาริมา เขาได้ตั้งคำถามสำคัญว่า ทำไมการอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยญี่ปุ่นถึงมีคุณภาพการศึกษาดีกว่าประเทศในกลุ่ม G7 ไม่มีใครตอบได้ จากนั้น เขาจึงเดินทางไปดูงานในประเทศเหล่านั้น เพื่อศึกษาเรื่องนี้ จนได้สรุปปัญหา 3 ข้อ ที่ทำให้อุดมศึกษาของญี่ปุ่นสู่ประเทศในกลุ่มไม่ได้ คือ 1.มหาวิทยาลัยญี่ปุ่นยังไม่มีเสรีภาพทางวิชาการเพียงพอ 2.มหาวิทยาลัยญี่ปุ่นต้องลดละความเป็นราชการลง 3.มหาวิทยาลัยปรับตัวเองเป็นสากลค่อนข้างช้าเกินไป เมื่อทราบอย่างนี้เขาจึงได้หาวิธีแก้ไขปัญหา และเป็นความคิดเห็นที่ตรงกับเราพอดี เขาก็บอกว่าต้องนำมหาวิทยาลัยญี่ปุ่นทั้ง 38 แห่ง ออกเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับพร้อมกันทั้งหมด และก็ทำได้สำเร็จเมื่อ 2 ปีที่แล้ว ผมได้คุยกับเขาถึงเทคนิคและวิธีการต่างๆ นอกจากนั้น ผมก็ได้ไปที่กระทรวงการศึกษาของญี่ปุ่นและถามถึงผลกระทบหลังจากได้ออกเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับแล้ว เขาบอกว่ามีปัญหาเดียว คือการปรับเปลี่ยนเข้าสู่ระบบใหม่ค่อนข้างช้าไปหน่อย นอกจากนั้น ผมก็ไปคุยกับมหาวิทยาลัยโตเกียวอีกว่ามีปัญหาอะไร เขาบอกว่าดีกว่าเดิมในแง่มีความอิสระมากขึ้น และสามารถหาทรัพยากรได้มากขึ้น สิ่งที่เขาคิดว่าน่าเป็นห่วงมีเรื่องเดียว คือนโยบายการลดค่าใช้จ่ายการบริหารมหาวิทยาลัยลงปีละ 1 % ผมจึงถามกลุ่มสภาคณาจารย์ของเขาว่าทำไมเขาถึงได้ยอม เขาบอกว่าเขายอมให้เพราะรัฐบาลยังคงให้หลักประกันอย่างเต็มที่เหมือนเดิมและต้องดีกว่าเดิม นี่คือนโยบาย ผมเข้าใจเวลาที่พวกเราจะออกนอกระบบ ก็อยากทราบ commitment ของรัฐบาล

ว่า เมื่อออกนอกระบบแล้ว จะมีเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทนเป็นอย่างไร สมัยรัฐบาลคุณชวน หลีกภัย ที่ทำไว้กับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ก็บอกว่าจะให้ 1.7 เท่า สำหรับอาจารย์ และ 1.5 เท่า สำหรับข้าราชการทั่วไป สมัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีไม่มีกฎเกณฑ์เหล่านี้ เขาก็ให้เงินเท่ากับมหาวิทยาลัยอื่น แต่เมื่อผมได้เงินเดือนผมก็จะใช้กำลังคนน้อยแต่มีคุณภาพ และดึงคนคุณภาพเข้ามาทำงาน ดังนั้น เราก็มียุทธศาสตร์ให้กับคนคุณภาพได้มาก เช่น คนที่จบปริญญาเอกจะได้เงินเดือนเริ่มแรก 30,000 บาท เป็นต้น เราไม่เคยได้เงินไปมากกว่ามหาวิทยาลัยอื่นเลย แต่ก็สามารถจัดการได้จนคล่องตัวเพราะมันเป็นเงินอุดหนุนทั่วไป แล้วเรานำมาจัดเอง เราไม่ต้องไปแคร์กับเงินเดือนของข้าราชการมากกว่านี้ ตรงนี้เมื่อผมเป็นรัฐมนตรีฯ และผมก็เชื่อว่า เวลาเราจะพูดกันถึงเรื่องการออกนอกระบบ ผมก็ต้องเป็นตัวกลางเจรจากับรัฐบาลว่าเป็นข้อห่วงใยนะ เรื่องความมั่นคง ความก้าวหน้า เรื่องการตอบแทนที่เหมาะสม อาจารย์เขาไม่ได้เรียกร้องอะไรมากไปกว่าที่ควรจะได้ เพียงแต่เราจะต้องทำอะไรที่จะรักษาอาจารย์ ดึงดูดอาจารย์ให้เข้ามา มิฉะนั้นเราก็จะเหลืออยู่ที่ 29-30 % อย่างทุกวันนี้ อันนี้คือข้อห่วงใย ญี่ปุ่นไม่มี เมื่อญี่ปุ่นออกนอกระบบแล้ววาระอื่น ผมจึงไปแวะเกาหลี เขาบอกว่ากำลังคิดจะทำแบบญี่ปุ่น เขาก็เจอปัญหาเดียวกัน แต่เกาหลีมีปัญหาน้อยกว่า เพราะเกาหลียอมปล่อยให้มีมหาวิทยาลัยคล้ายๆ ออกนอกระบบอย่างนี้ และก็อัดฉีดเต็มที่เลย โดยเฉพาะที่สอนระดับปริญญาโท-เอก situation อย่างนี้ก็ต่างกัน แล้วก็ผู้บริหารอีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งผมยังไม่ได้ตรวจสอบให้ชัดเจนว่าอาจจะมียุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยบางส่วนบวกกับผู้บริหาร สกอ. ที่เกษียณฯ ไปแล้ว ได้จัดการในระหว่างที่มีการปฏิรูปการปกครอง แล้วไปยื่นหนังสือขอแยกกระทรวง โดยอ้างว่ากระทรวงศึกษาธิการใหญ่โตเกินไป ทำให้งานล่าช้า จริงๆ แล้วเราจะเซฟมหาวิทยาลัยได้ดีขึ้น ถ้าแยกกระทรวง แล้วตอนนี้เรื่องก็มาอยู่ที่ผม และคนก็ตามเรื่องนี้ เพื่อจะดูว่ารัฐมนตรีคนใหม่จะเสนอรัฐบาลอย่างไร เพราะคณะปฏิรูปทั้งคณะส่งต่อมาให้กับรัฐบาล ผมเองจะหยิบเรื่องนี้ขึ้นมาศึกษาภายหลัง เพราะเรื่องเฉพาะหน้าที่จะต้องนำขึ้นมาแก้ไขทั้งระบบมีมากกว่าเรื่องนี้ และยังไม่มีแนวโน้มว่าเรื่องที่สำคัญถึงขนาดจะต้องนำมาพิจารณาหรือไม่ ผลพวงที่เกิดขึ้นคืออะไร ถ้าแยกอุดมศึกษาออกไปเป็นหนึ่งกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการจะแตกออกไปเป็นสามสี่กระทรวงทันที จะเอาอะไรไปอธิบายกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งการศึกษาขั้นพื้นฐานก็คือส่วนใหญ่ที่สุดของกระทรวงฯ ไม่ว่าจะเป็นคนหรือเป็นเงิน แล้วจะเอาอะไรไปอธิบาย ในที่สุดเมื่อออกไปเป็นสามสี่กระทรวงแล้ว เชื่อหรือว่าทางรัฐบาลจะยอมหรือมันจะเกิดผลดี เพราะฉะนั้นเรื่องนี้จึงต้องศึกษาอย่างรอบคอบว่าถ้าจำเป็นต้องปรับแต่ง เพื่อให้เกิดความคล่องตัวแล้ว มันมีทางเลือกอื่นอีกหรือไม่ หรือมีทางเลือกอย่างเดียวคือต้องแยกกระทรวง ผมเชื่อว่ามี เพราะความจริงๆ ผมสนใจเรื่องบริหาร แล้วก็ถือการปรับบางคนก็สนใจเรื่องนี้ไปด้วย ผมก็ถามกลับคนที่พยายามจะออกนอกระบบว่า ถ้ามหาวิทยาลัยออกนอกระบบหมดแล้ว ยกเว้นมหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลที่ยังไม่พร้อม ถามว่าเมื่อทุกแห่งออกนอกระบบหมดแล้ว จะยังจำเป็นต้องมีกระทรวงอยู่หรือไม่ เมื่องานทั้งหมดจะเบ็ดเสร็จอยู่ที่สภามหาวิทยาลัยของตนเองเกือบ 100 % ผมอยู่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี และไปทำมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ แล้วก็ไปช่วยทำที่มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ผมบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีอยู่ 10 ปี บางเดือนผมไม่มีหนังสือถึงทบวงมหาวิทยาลัยเลยสักฉบับ ในแต่ละปีผมจะส่งเรื่องผ่านทบวงมหาวิทยาลัยเพียง 3 เรื่องเท่านั้น คือ 1. เวลาของงบประมาณ 2. เวลาแต่งตั้งคนเพื่อโปรดเกล้าฯ 3. เวลาขอให้เขาตีราคาหลักสูตรจริงๆ แล้วมีประมาณ 3 เรื่องนี้เท่านั้น แต่ทบวงมหาวิทยาลัยสมัยนั้นขยัน บัจจุบัน สกอ. ขยัน เวียนหนังสือมากมายให้กับมหาวิทยาลัย จนผมต้องฉีกลงกระดาษไปหลายฉบับ หน้าที่ที่ผมต้องเซ็น คือ เรื่องนี้ไม่เกี่ยวกับมหาวิทยาลัยบ่อยมาก และผมก็ให้เจ้าหน้าที่นำไปเก็บ ผมก็บอกว่าวันหลังไม่ต้องขยันเวียนหนังสือได้หรือไม่ มันเสียกระดาษหลวงโดยไม่จำเป็น เพราะทางฝ่ายข้างบนเขายังไม่ยอมเลือกปฏิบัติ ทั้งๆ ที่เขาจะต้องเลือกปฏิบัติกับกลุ่มต่างๆ ไม่เหมือนกัน เอกชนกับบัณฑิตนี้เหมือนกัน เอกชนเขาบอกว่าควรจะต้องเลือกปฏิบัติ แต่เขาบอกว่าไม่เลือกปฏิบัติกับเอกชนที่ไม่เหมือนกัน ถ้าเป็นอย่างนั้นจริง ความต้องการสองอย่างนี้เริ่มจะขัดกันแล้ว ระหว่างต้องการแยกกระทรวงกับต้องการออกไปเป็นอิสระ วันหนึ่งถ้าหากแยกออกทั้งหมด ก็จะไม่มีการกระทรวงศึกษาธิการต่อไป ก็จะไปคล้ายกับระบบอังกฤษที่มีคณะกรรมการจัดสรรเงินอุดหนุนมหาวิทยาลัยอยู่คนเดียว คอยทำหน้าที่จัดสรรเงินอุดหนุน และเมื่ออุดหนุนมาแล้ว ก็เป็นหน้าที่ของตัวเองที่จะบริหารจัดการ โดยแทบจะไม่ต้องไปยุ่งอะไร ส่วนการกำกับนโยบายก็เพียงแค่งำกับผ่านเงิน ถ้าเขาไม่ทำตามนโยบายที่รัฐต้องการก็อย่าไปให้เงินเขา นี่คือนโยบายที่เมื่อฟังจากกลุ่มต่างๆ ที่แสดงและสะท้อนปัญหา ผมก็จะสรุปตรงนี้ เพื่อให้ท่านได้ซักถามและอธิบาย ที่ผมอยากได้มากที่สุดก็คือข้อเสนอแนะที่ผมจะนำไปใช้ประโยชน์ คือ อยากจะชวนว่า ทั้งๆ ที่เราจะต้องทำตามกฎหมายปฏิรูปการศึกษา แต่ถ้าเอาประสบการณ์ในระยะที่ผ่านมา สถานการณ์ปัจจุบันไปสู่อนาคตที่ทำให้ประเทศไทยต้องกลับไปสู่ภาวะวิกฤต ถึงขนาดที่ต้องมีการยึดอำนาจ และต้องมาใช้ถ้อยคำที่ว่า ปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ถามว่าทำไม

ถ้าเราไม่ดูแลแก้ไข ไม่พัฒนา เราคงไม่อยากเจอประสบการณ์นี้ซ้ำสอง ถ้าเจออีกครั้งอาจไปไม่รอด อะไรเกิดขึ้นกับบ้านเมือง เราถือว่าการปฏิรูปการเมือง พ.ศ. 2540 เป็นการปฏิรูปใหญ่ เป็นความหวังที่ทุกคนชื่นชอบ แต่แล้วก็มาสะดุดที่เป็นปัญหา ระหว่างความชอบด้วยกฎหมายกับความชอบด้วยจริยธรรม นี่เป็นปัญหาใหญ่ และผมคิดว่ากรณีการซื้อขายหุ้นโดยไม่เสียภาษี นี่ฝ่ายหนึ่งยืนอยู่บนความชอบด้วยกฎหมาย แต่อีกฝ่ายบอกว่ามันชอบด้วยจริยธรรมหรือไม่ แล้วคนที่ยืนบนความชอบด้วยกฎหมายก็อธิบายเป็นกฎหมาย แต่คนที่บอกว่าชอบด้วยจริยธรรมนั้นก็กลับไม่มีใครตอบ แม้แต่คนที่ได้รับมอบหมายให้มาตอบเรื่องจริยธรรม ก็บอกว่าไม่ได้รับมอบหมายให้มาตอบเชิงจริยธรรม แล้วก็กลายเป็นปัญหาคลุมเครือว่าตกลงมันชอบด้วยจริยธรรมด้วยหรือไม่ เมื่อมันไม่สามารถอธิบายได้ในเชิงจริยธรรม อันนี้เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนมาก และเป็นโชคดีของประเทศไทย ที่พวกเราเริ่มหันกลับมามองเรื่องจริยธรรมและคุณธรรม อันนี้รุนแรงมาก ดังนั้น ผลจากตรงนี้ก็เกิดการแบ่งแยกฝ่าย ที่แรกเข้าใจว่าเป็นการแบ่งฝ่ายเฉพาะในการเมืองเท่านั้น แต่กลับไม่ได้หยุดเพียงแค่นั้น กลายเป็นพฤติกรรมแตกแยกของคนไทย เพราะฉะนั้นเรื่องเกี่ยวกับการสมานฉันท์ แรกๆ คิดว่าเป็นปัญหาเฉพาะใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ระยะหลังกลับเป็นไปทั่วประเทศ เมื่อเกิดเหตุการณ์อย่างนี้แล้ว เราจะปล่อยละเลย โดยไม่นำประสบการณ์มาใช้ประโยชน์ คงไม่ได้ และเรื่องนี้ก็โยงไปอีกว่า สังคมไทยซึ่งไม่ค่อยนิยมการใช้ความรุนแรง แต่ขณะนี้ที่ผ่านมารีบบังการใช้วิธีรุนแรงเริ่มปรากฏแล้ว และนำไปเป็นห่วงมาก เมื่อเป็นอย่างนี้ ผมเชื่อว่า รัฐบาลจะมีนโยบายสำคัญประการหนึ่งมอบให้กับกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงที่เกี่ยวข้อง นั่นคือทำอะไร จึงจะเอาเรื่อง "คุณธรรมนำความรู้" มากกว่าจะพูดอย่างเดิมว่า "ความรู้คู่คุณธรรม" การจะปลูกฝังเสริมสร้างคุณธรรมให้เกิดขึ้นในตัวคน จนเป็นค่านิยมและวิถีชีวิต กำกับพฤติกรรมของเขานั้น จะทำอะไร อันนี้เป็นเรื่องยาก เรื่องค่านิยมที่จะปลูกฝังนั้น ต้องเป็นสิ่งที่มันเกิดขึ้นโดยเขายึดถือ มากกว่าเพียงแต่เราไปสอนเขา มันไม่ใช่เรื่องที่ทำได้เพียงแค่อสอนคนในวงการศึกษาทุกระดับจะต้องมาทบทวนแล้วครับ ว่าถ้ารัฐบาลประกาศนโยบายว่า "คุณธรรมนำความรู้" และผมเชื่อว่าไม่มีใครปฏิเสธ ว่าเป็นปัญหาจริงในสังคมไทย เราจะมีวิธีการอย่างไร ไม่ใช่เพียงนำไปใส่ในหลักสูตรและบอกว่าสอนตามหน้าที่ พลเมืองแล้ว เพราะฉะนั้นเด็กไทยเรียนหน้าที่พลเมืองแล้วก็น่าจะเป็นพลเมืองดี ท้องศีล 5 ได้ แต่ไม่เคยปฏิบัติตามศีล 5 เลย อย่างนี้เป็นเรื่องที่ท้าทายความสามารถของพวกเราอย่างมากครับ และผมได้มอบหมายให้สภาการศึกษาแห่งชาติขอให้ประดมสมองและเสนอเรื่องนี้กลับมาโดยเร็ว มันจะต้องเป็นนโยบายแน่นอนครับ แล้วจะต้องเป็นเรื่องที่การศึกษาทุกระดับทำเรื่องนี้อย่างจริงจังและต้องได้ผลด้วย ไม่ใช่เพียงแต่บอกว่ามีแล้วในหลักสูตร ซึ่งถ้าผมทำเองก็ต้องใช้เวลาและผมก็ไม่เชื่อว่าจะทำได้ โดยตามลำพังเพียงคนเดียว ผมก็ต้องเรียนรู้จากคนที่มีความประสพการณ์และทำจริง เมื่อ 2 วันที่แล้ว ดร.อาจอง มาหาและบอกว่าชอบใจที่อาจารย์พูดถึงว่า เราต้องเอาคุณธรรมนำความรู้ แต่ก็ยกตัวอย่างว่าไปทำโรงเรียนที่อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นโรงเรียนกินนอนขนาด 300 กว่าคน ก็บอกว่าผลที่จะสามารถทำได้ โดยจะใช้เด็กดีเป็นตัวนำ สร้างเด็กดีและทำเด็กดีให้เก่ง แต่ไม่ใช่รับแต่คนเก่งแล้วนำไปทำให้เป็นคนดี ผมก็บอกว่าใช่ เพราะทุกวันนี้แต่ละมหาวิทยาลัยแย่งเด็กเก่งกันสุดขีดด้วยวิธีการต่างๆ และเราหวังว่าเมื่อได้เด็กเก่งไปแล้ว จะทำให้บัณฑิตที่ผลิตออกมาเป็นบัณฑิตที่ทั้งเก่งและทั้งดี ผมบอกว่าไม่แน่เบื้องต้นกับบอกว่าทำให้เป็นเด็กดีก่อน แล้วเอาคนดีมาทำให้เก่งให้ได้ แต่จะเอาคนเก่งมาทำให้ดีนั้นไม่ง่าย ผมก็ขอให้อาจารย์มาช่วยหน่อย ซึ่งตอนนี้ก็มีคนเข้ามาช่วยเยอะ และได้ขอให้ท่านไปคิดว่า ถ้าการศึกษาจะนำเรื่องนี้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นในเยาวชน และต่อเนื่องออกไปสู่องค์กรอื่น ควรจะอย่างไร ตรงนี้คือปัญหาที่ขอฝากไว้ และสุดท้ายจริงๆ ก็คือว่า ท่านนายกรัฐมนตรีได้ให้สัมภาษณ์ครั้งแรกกับสื่อมวลชน เกิดมีคำถามว่านโยบายเศรษฐกิจท่านจะเป็นอย่างไร ท่านก็บอกว่านโยบายเศรษฐกิจจะใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อนักลงทุนทั้งภายในและภายนอกประเทศได้ยินก็บอกว่าถ้าใช้นโยบายเศรษฐกิจพอเพียงแล้วจะขัดกับเศรษฐกิจระบบเสรีหรือระบบทุนนิยมหรือไม่ เกรงว่ามันจะกระทบไปวงกว้าง ท่านนายกรัฐมนตรีก็บอกว่า เรื่องนี้คงต้องชี้แจงกันอย่างจริงจัง และจะต้องให้ทางการศึกษานี้ นำเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไปเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียนการสอน และขอให้ขยายผลไปสู่ประชาชนทั่วไปด้วย ผมก็ตั้งใจครับที่กระทรวงศึกษาธิการได้เข้าไปร่วมกับเรื่องนี้ด้วย เพราะคิดต่อเนื่องกันมานานพอสมควร และถึงขั้นที่จะได้สาระ รูปแบบ และวิธีการ ซึ่งผมก็เชียร์เขาเต็มที่ อยากให้เกิดขึ้นให้ได้ เพราะเป็นความจำเป็นของประเทศชาติ นับแต่ได้รับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมานี้ เอาไปใส่ไว้ในแผน 10 แล้วด้วยครับ ดังนั้น เรื่องนี้จึงต้องการความคิดและการกระทำของพวกเราเป็นหลัก และเท่าที่ผมเล่ามานั้น เป็นประสบการณ์จริงที่เกิดขึ้นจากระยะเวลา 4-5 วัน ที่ผมประมวลได้จากแหล่งต่างๆ และก็อยากจะทำมาถ่ายทอดเล่าสู่กันฟัง แต่ผมยังไม่ได้เรียนนะครับว่า ทั้งหมดนี้ คือนโยบายหรือสิ่งที่ต้องทำ เพราะยังเร็วเกินไปที่จะสรุป ผมคิดว่าจะใช้เวลาอีกในสัปดาห์หน้า เรื่องทั้งหมดนี้เป็นรูปธรรม วิธีทำงานของผมนึกคือว่า ขอทำ 1 ปัญหาหลักและจะไปช่วยแก้ปัญหาอื่นๆ อีก 4-5

ปัญหา ผมจะไม่ทำงานแบบที่แก้ไข 1 ปัญหา 1 solution เช่น ถ้าผมจะเข้าไปแก้ปัญหาเรื่องคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพใกล้เคียงกันได้ เพราะฉะนั้นที่ต้องการก็คือว่า จะทำตัวไหนใน 1ปี ที่จะส่งผลทวีคูณให้ไปช่วยแก้ปัญหาอื่นๆ ถ้าแก้ปัญหาทางด้านการศึกษามาเรียงและค่อยแก้ไขทีละปัญหา จะรู้ว่ามีเป็นร้อยเป็นพันปัญหา ผมกำลังดูว่าทำตรงนี้สัก 5-6 เรื่องแล้วให้ 5-6 เรื่องนี้เป็นฐานในการแก้ไขปัญหาก็ 100 เรื่อง และถ้าใครช่วยทำการวิจัยค้นคว้าเรื่องนี้ได้ก็จะเป็นคุณประโยชน์อย่างยิ่งครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธวัชชัย พีรพัฒน์ดิษฐ์ (ประธาน ปอมท.)

ต้องขอขอบคุณท่านรัฐมนตรีฯ อย่างมากครับ ที่ท่านได้ให้มุมมองทางด้านการศึกษาอย่างกว้างขวาง ถือเป็นโอกาสดี และจะขอให้เป็นที่นิสระแก่พวกเราที่จะใช้โอกาสนี้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับท่านรัฐมนตรีฯ ครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรพล ศรีบุญทรง

(รองประธานสภาคณาจารย์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ)

ตอนแรกที่ได้ยินชื่อท่านเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ พบว่าชื่อท่านได้ปรากฏต่อสื่อทั่วไปคือ ชื่อท่านมาพร้อมกับการออกนอกระบบ ดังนั้น ประเด็นที่เห็นชัดเจนคือเรื่องการออกนอกระบบนั้น คงเป็นเรื่องที่ท่านจะต้องผลักดัน แต่ผมมีเรื่องกังวลใจอย่างมากก็คือ ที่ผ่านมามีล้าดับคิดว่าที่เข้าคณะรัฐมนตรีนั้น มักไม่ค่อยเป็นไปตามคิด เพราะเหตุว่ามีบางมหาวิทยาลัยที่พร้อมแต่ไม่ค่อยอยากออกนอกระบบนัก แต่บางมหาวิทยาลัยที่ดูเหมือนจะพร้อมน้อยกว่ากลับอยากที่จะออกนอกระบบโดยเร็ว ซึ่งบางครั้งคนในมหาวิทยาลัยเท่านั้นที่รู้ดีอะไรเยอะ และมีทั้งคนผลักดันและคนต้าน คนที่ต้านนั้นบางครั้งเขาไม่ได้อยู่ที่การออกนอกระบบ เป็นเพราะว่าเขารู้อะไรดี ๆ เยอะ และสิ่งที่เขาเป็นกังวลกันมาก คือเรื่องของการมี good governance เพราะหลาย ๆ แห่งที่อยากผลักดันออกนอกระบบ มักมีประเด็นแอบแฝง มีเรื่องการเป็นผู้บริหาร 2 วาระแล้วอยากเป็นต่อเนื่องหรือบางมหาวิทยาลัยก็เตรียมการจนเกือบจะเป็นบริษัทส่วนตัวไปแล้ว ดังนั้น ผมจึงมีข้อเสนอแนะว่าอย่างไรก็ตามขอให้มหาวิทยาลัยที่ต้องการจะออกนอกระบบนั้น แสดงให้เห็นชัดเจนว่าเรามี good governance แล้ว คือมีส่วนร่วมจากประชาคมสรุปคือผลักดันได้แต่ขอให้พร้อมจริง ๆ คือมี good governance เป็นตัวบ่งชี้ว่าเรามีความพร้อมแล้วจริง ๆ

อีกประเด็นหนึ่งคือ ได้ยินมาว่าท่านไม่สนับสนุนสภาคณาจารย์จริงหรือไม่ เพราะมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีที่ท่านสร้างขึ้นมานั้น ไม่มีหน่วยงานสภาคณาจารย์

ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ)

ผมขออธิบายประเด็น ที่กล่าวว่าไม่สนับสนุนสภาคณาจารย์ก่อน คือ แรกเริ่มสภาคณาจารย์นั้นได้เกิดขึ้นในตอนที่เราคิดเรื่องมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐ และเราก็มองว่าองค์กรที่จะประกันคุณภาพการศึกษาและเสรีภาพทางวิชาการ มันจะไปอาศัยเฉพาะผู้บริหารไม่ได้ เราก็บอกว่าจะมีองค์กรหนึ่งเกิดขึ้น และองค์กรนี้เดิมทีจะเรียกว่า “สภาคณาจารย์” แต่ติดปัญหาตามความหมายในภาษาอังกฤษ เพื่อจะให้มันเป็นหน่วยเฝ้าระวังเรื่องคุณภาพมาตรฐานการศึกษาและความเป็นเลิศทางวิชาการ เดิมพื้นที่ประชุมคณบดีเป็นใหญ่ participation จากคณาจารย์นั้นไม่มี อะไร ๆ ก็จะถูกกักอยู่ที่ประชุมคณบดีและยกทีมไปนั่งต่อในสภามหาวิทยาลัยอีกที เราก็บอกว่าจะทำอย่างนั้น เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับไม่ได้แน่ จึงได้เสนอให้มีองค์กรหนึ่งเรียกว่า “สภาคณาจารย์” เพื่อให้เป็น watch dog ของเรื่องนี้ แยกกันระหว่างสภามหาวิทยาลัยกับสภาวิชาการ สภาคณาจารย์ ให้สภามหาวิทยาลัยเป็นสถานนโยบาย ซึ่งดูแลเชิงบริหาร ส่วนสภาคณาจารย์เป็นสภากายใน ซึ่งประกอบด้วยคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยเท่านั้น คนนอกมาเป็นกรรมการไม่ได้ เพื่อให้เขาเป็นหน่วยที่จะดูแลเรื่องทางด้านวิชาการ แต่โชคไม่ดี เพราะเมื่อมาถึงวันที่ 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งข้อเสนอนี้เกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2513 ในสมัยจอมพลถนอม กิตติขจร และเมื่อมีปัญหากการเมืองเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516 ก็มีความเคลื่อนไหวที่ดี แต่ไปขอให้สภาคณาจารย์ในอีกรูปแบบหนึ่ง ผมเองเป็นคนแรกที่ต่อสู้กับรัฐบาลเผด็จการที่ให้มีสภาคณาจารย์ ลองไปอ่านประวัติให้ตีจะทราบ สภาคณาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเกิดขึ้นเป็นแห่งแรก สมัยนั้นผมเป็นเลขาธิการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเป็นผู้นำเข้าที่ประชุมสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกสภามหาวิทยาลัย จอมพลประภาสณ์ ซึ่งเป็นอดีตรองอธิการบดีขณะนั้น ให้คนมาถามผมว่าผมแน่ใจงั้ว่ามันจะไม่ยุ่งยาก

เพราะจะกลายเป็นการสร้างองค์กรเพื่อให้เกิดความเคลื่อนไหว ซึ่งรัฐบาลเผด็จการเขากล่าวว่า ถ้าเชื่อมโยงกับภายนอกแล้วจะควบคุมไม่ได้ ผมก็ยืนยันว่า ถ้าจะมีสักแห่งหนึ่งที่มีความพร้อมก็ต้องเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนี่ก่อน ยังไม่ทำที่มหาวิทยาลัยอื่น และผมเองก็ต้องเป็นเลขาธิการสภาคณาจารย์ไปโดยตำแหน่ง ในที่สุดก็ดันเรื่องนี้ผ่านได้ และมี ดร.สิปปนนท์ เกตุทัต เป็นประธานสภาคณาจารย์คนแรก สมัยนั้นเรามีความเข้าใจกัน เพราะอาจารย์เองก็เป็นนักปฏิรูปและเป็นคนหนึ่งที่ช่วยผลักดันมหาวิทยาลัยในกำกับ ไม่ได้มีปัญหากัน ทำงานด้วยความราบรื่น แต่พอทำๆ ไป ผมเห็นว่าท่านไปสนใจเรื่องการเมืองส่วนตัวแทนคณาจารย์และข้าราชการ เพื่อเรียกร้องสิทธิ แต่ท่านไม่ค่อยสนใจเรื่องทางด้านวิชาการ ความเป็นมาเป็นเช่นนั้น ผมก็ต้องว่าอาจารย์สิปปนนท์ เพราะที่เราคิดกันมาเพื่อต้องการให้เป็นสภาวิชาการ และทำไมทำไปกลับกลายเป็นคล้ายๆ สหภาพ เพื่อสะท้อนการเรียกร้องเชิงสหภาพ ซึ่งไม่ใช่ของผิด เพราะในระบบบริหารที่ดีจะต้องมีเสียงเหล่านี้ เพื่อพิทักษ์สิทธิประโยชน์อันควรมีควรได้ แต่มหาวิทยาลัยไม่ได้อยู่ภายใต้กฎหมายแรงงาน ดังนั้น ระยะเวลาต้องยอมรับว่า สภาคณาจารย์เสมือนเป็นฝ่ายค้านกับสภามหาวิทยาลัย ซึ่งผมเป็นนายกสภามหาวิทยาลัยบางแห่งต้องคอยห้ามปรามก็มี เดียวนี้ลูกสามไปถึงมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้างแล้ว พอผมเห็นด้วยว่าควรจะมีสภาคณาจารย์ได้ ก็เริ่มมีฝ่ายค้านในที่ประชุมเกิดขึ้นทันที ผมคิดว่าตรงนี้ต้องศึกษาตัวเองให้ดี ผมก็ใช้แนวทางแก้ไข เพราะผมมีความเชื่อว่าการบริหารมหาวิทยาลัยนั้น บุคลากรหลักที่สุดคือคณาจารย์ ปัญหาวิชาการนั้นฝ่ายบริหารอย่าไปยุ่ง ต้องให้อยู่ในมือของนักวิชาการเขาตัดสินใจ ผมจึงได้ลองทำที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชให้มีสภาวิชาการขึ้น และทำมาอย่างราบรื่น จนบัดนี้เวลาผ่านไป 26 ปี ผมบอกว่ำนั่นแหละคือสภาคณาจารย์ตัวจริง ผมไม่ได้ต่อต้าน และผมก็ทำอย่างเดียวกันนี้กับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง เขาไม่ได้มีปัญหาเพราะเหตุว่าอาจารย์นั่นแหละคือผู้ตัดสินใจทางวิชาการและเข้าไปนั่งอยู่ในสภามหาวิทยาลัยด้วยและทำงานทางด้านวิชาการอย่างเต็มที่ เดียวนี้สภามหาวิทยาลัยที่ผมปฏิรูปที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีนั้น ปัญหาทางวิชาการ ถ้าจำเป็นต้องผ่านสภามหาวิทยาลัย เพื่อสภามหาวิทยาลัยจะต้องส่งต่อไปให้เขาพิจารณา นั่นไม่ต้องส่งอะไรเลย นอกจากสรุปในกระดาษมาครึ่งหน้าเท่านั้น ว่า เรื่องนี้ได้ผ่านสภาวิชาการแล้ว เราถือว่าเป็นเรื่องเพื่อทราบ ไม่ต้องมาพิจารณาอีก จึงเป็นสภามหาวิทยาลัยที่ไม่มีเอกสารเป็นกระสอบ สภามหาวิทยาลัยก็จะมาพูดคุยกันเรื่องนโยบาย ส่วนเรื่องวิชาการก็ให้ไปอยู่กับสภาวิชาการทั้งหมด แม้แต่ตำแหน่งทางวิชาการก็ต้องเคลียร์ผ่านสภาวิชาการ ฝ่ายบริหารจะไม่แตะต้องเลย ดังนั้น เมื่อเป็นเช่นนี้เราต้องการอะไร ผมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของคณาจารย์อย่างยิ่ง แต่ปัญหาคือว่า ชื่อนั้นสำคัญไฉน ชื่อ "สภาคณาจารย์" นั้น เป็นชื่อแรกที่เรานำมา adopt ในมหาวิทยาลัยในกำกับ แต่เมื่อใช้ไปเริ่มจะไม่ตรงวัตถุประสงค์ในบางมหาวิทยาลัย และประการที่สอง คนที่เก่งวิชาการกลับไม่ได้เข้ามาอยู่ในสภาอาจารย์ ถึงแม้จะลงสมัครเลือกตั้งในบางแห่ง ก็ไม่ได้เข้ามาอยู่ในสภาอาจารย์ หรือถ้ามีก็มาแบบจัดคนลงให้ครบๆ ซึ่งสภาอาจารย์หลายแห่งก็ไม่สามารถทำงานทางวิชาการได้ ผมคิดว่าหากปล่อยให้สภาของความสนใจของคณาจารย์ไม่เห็นความสำคัญของสภาคณาจารย์ ผมคิดว่าประชาคมมหาวิทยาลัยต้องให้ความสำคัญต่อสภาคณาจารย์ และต้องให้สภาคณาจารย์กลับมามีบทบาททางด้านวิชาการมากขึ้น ผมจำกรณีตัวอย่างหนึ่งได้และอ้างเสมอว่า ปริญญาบัตรของต่างประเทศ ไม่ว่าจะป็นอังกฤษหรืออเมริกา เขาจะใช้คำว่า เขา grant degree ที่จะให้คนนี้ on the recommendation from the faculty senate เขาจะต้องผ่านสภาวิชาการหรือสภาคณาจารย์ และกรณีที่เกิดขึ้นกับมหาวิทยาลัยเปิดอังกฤษแห่งหนึ่ง คือ เขากำลังพิจารณาว่าจะให้ปริญญาตรีบัณฑิตแก่นางมากาเร็ต แทชเซอร์ ดีหรือไม่ ซึ่งคนๆ นั้น ขวามหาวิทยาลัยอังกฤษไม่ชอบเลย เพราะเป็นคนที่ไม่สนับสนุนมหาวิทยาลัยเลย มีคนเสนอให้ก่อนผ่านสภาใหญ่ต้องผ่านสภาคณาจารย์มาก่อน แต่สภาคณาจารย์ลงความเห็นว่ามีค่าไม่ควรถือปริญญาบัตรฯ นางมากาเร็ต แทชเซอร์ จึงไม่ได้รับปริญญาบัตรฯ ดังกล่าว ซึ่งเป็นปีเดียวกับที่ผมไปรับปริญญาบัตรฯ นั้นด้วย นี่คือการที่แท้จริง ท่านพร้อมหรือยังที่จะพัฒนาไปสู่จุดนั้น เพราะฉะนั้น มหาวิทยาลัยที่ใช้ชื่อ "สภาวิชาการ" ก็คือมหาวิทยาลัยที่มีสภาคณาจารย์ตามความหมายและเจตจำนง ไม่ใช่ว่าผมต่อต้าน ท่านทั้งหลายเข้าใจผิดเอง และทุกครั้งที่สภาคณาจารย์เมื่อมีกฎหมายไปผมไม่เคยขัดข้องเลย ทั้งๆ ที่ผมมีบทบาทในสภาครั้งที่ผ่านมา เพียงแต่ผมถามและไม่มีใครตอบได้ว่า มีสภาคณาจารย์ที่อยู่แล้ว แล้วทำไมไม่ยกสภาคณาจารย์ให้เป็นสภาวิชาการ ปรากฏว่าไม่เอาอยากคงสภาคณาจารย์ไว้ และจะขอเพิ่ม แต่ใจผมจะถามทุกครั้งว่า เมื่อมีสภาคณาจารย์ที่อยู่แล้ว จะตั้งองค์กรซ้อนทำไมทำไมไม่ขยายอำนาจหน้าที่สภาคณาจารย์ให้เขามาทำทางวิชาการไม่ดีกว่าหรือ? นี่คือการที่จริง ๆ ที่ผมพูดในสภาผู้แทนราษฎรตอนที่มีการชกกฎหมาย แต่ส่วนใหญ่จะเลือกขอให้คงสภาคณาจารย์ไว้ เพราะตอนหลังบางแห่งมีข้าราชการเข้าไปร่วมด้วย บางแห่งเถียงกันเรื่องชื่อ เช่น สภาคณาจารย์และข้าราชการ หรือจะแยกสภาข้าราชการออกไปต่างหาก ซึ่งก็ไม่ใช่ senate ในความหมายที่ใช้กันอยู่ เพราะองค์กรประกอบเป็นเรื่องของการใส่ใจเรื่องสิทธิประโยชน์และสวัสดิการ อันนี้แน่นอน ดังนั้น

แนวแก้ไขก็คือว่า ชื่อนั้นสำคัญไฉน จะมืองค์กรต้องมีหน้าที่ และองค์กรที่มีหน้าที่ต้องมีความหมาย ไม่ใช่เป็นองค์กรส่วนเกิน และไม่ได้รับความสำคัญเท่าที่ควรจากภายในมหาวิทยาลัย ลองมาทำเป็นสภาวิชาการแบบมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีแล้ว ทุกคนจะยอมรับ สภามหาวิทยาลัยเองก็ต้องยอมรับ เนื่องจากสภามหาวิทยาลัยจะไม่แตะต้องเรื่องทางวิชาการ อันนี้เป็นความจริงที่อยู่ใจและอยากอธิบายให้ทราบ ใจผมอยากเห็นสภาคณาจารย์มีบทบาท และมีความหมายที่แท้จริง ไม่ใช่ตั้งขึ้นมาเพื่อให้ มืองค์ประกอบหลอกเล่นเท่านั้น

ศาสตราจารย์ ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (ผู้อำนวยการ สมศ.)

ตอนที่ผมเป็น ผมได้ไปดูงานเรื่องนี้ และเข้าใจว่า สภาคณาจารย์กับสภาวิชาการเป็นเรื่องเดียวกัน จึงได้พยายามปรับ เรื่องสภาคณาจารย์ สมัยที่ผมเป็นประธานสภาคณาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและประธาน ปอ.มท. ก็คือจะทำใน concept ของ faculty senate นี่คือการเดินที่ทำไมผมจึงทำ เพราะตอนหลังไปทำเรื่องสวัสดิการ จนคล้ายๆ ว่ามันจะไม่ใช่ faculty senate ในความหมายสากล ซึ่งผมไม่อยากจะไปเปลี่ยนชื่อ แต่พยายามทำสาระให้มันตรง ต้องขอบคุณท่านรัฐมนตรีฯ อย่างยิ่ง ที่ชี้แจง เรื่องนี้ และตอนที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกำลังจะออกนอกระบบ ผมเป็นคนทำเรื่องการยกระดับฐานะสภาคณาจารย์ให้เป็น สภาศาสตราจารย์ ได้ไปร่วมถวายฎีกาและกลับมารอบ 2 นี้ผมไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเลย แต่พอจะเข้าใจว่าน่าจะมี 2 สภา

อาจารย์ชัยนรินทร์ จันทวงษ์โส

(ประธานสภาคณาจารย์และพนักงาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี)

ผมคิดว่าสภาคณาจารย์ก็อยากให้เป็นอย่างที่อาจารย์พูด แต่เมื่อถึงเวลาจริงๆ คนที่มีศักยภาพตามที่อาจารย์ได้พูดไว้ มักจะเดินหนีออกมา อาจเป็นเพราะว่าความตั้งใจจะไม่เข้าไปอยู่แล้ว หรือเขาคิดว่าภาระอื่นน่าสนใจมากกว่า ไม่ว่าในเรื่องของ ผลตอบแทนและการลงทุน จะมีความน่าสนใจมากกว่า

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปฐม ปฐมธนพงศ์ (ประธานสภาอาจารย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

ข้อแรก สิ่งหนึ่งที่เราพบ คือ พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยของพวกเราทั้งหมดนั้น มี 2 สภา มีหน้าที่ชัดเจนและความหมายก็เปลี่ยนไป และได้บัญญัติที่อยู่พระราชบัญญัติเกือบทุกฉบับ

ข้อที่สอง กำหนดไว้ว่าตัวประธานสภาวิชาการต้องเป็นอธิการบดี ยิ่งทำให้สับสนมากขึ้น เพราะอ้างเหตุผลว่า ถ้าประชุมในที่ประชุมสภามหาวิทยาลัยแล้ว สภาวิชาการก็มีประธานไป ตัวนายกสภามหาวิทยาลัยก็จะคุมตรงนั้น และตัวท่านอธิการบดีจะทำอะไร ถ้าอย่างนั้นการที่ท่านพูดไว้ ผมคิดว่ากฎหมายที่กำลังจะออกมานั้น จะต้องมีการขัดแย้งภายในกันแน่นอน ดังนั้นถ้าสมมติว่าในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งจะออกในช่วง 6 เดือน การแก้ไขภายในจะดีขึ้นหรือไม่

ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ)

ผมคิดว่า ถ้าท่านดูในรายละเอียด ซึ่งผมรู้อยู่แล้วว่า ถ้าองค์กรประกอบของสภาวิชาการเป็นเหมือนสภาคณาจารย์เดิม คนจะไม่ค่อยสนใจเท่าไรนัก ดังนั้น ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีจะเขียนไว้เลยว่า คนที่เป็นศาสตราจารย์จะต้องนั่งในสภาวิชาการโดยตำแหน่ง แต่ถ้าต่ำกว่าศาสตราจารย์จะต้องเลือกกันมาตามสัดส่วน เพื่อจะทำให้เห็นว่า สภาวิชาการเป็นสภาที่มีเฉพาะผู้ที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการแล้วมาเป็นกรรมการ ส่วนเรื่องการให้อธิการบดีมานั่งเป็นประธานสภาวิชาการหรือจะเลือกกันเองนั้น ไม่ใช่สาระสำคัญมากนัก แต่ฝ่ายที่เขาเสนออธิการบดีมาเป็นประธานฯ เพราะเขามองว่า ตำแหน่งอธิการบดี จริงๆ โดยเกณฑ์คุณสมบัติและวิธีการได้มานั้น ได้มาจาก academic แน่แน่นอน ตามตำราแล้ว เขาจะ classify อธิการบดีว่าเป็น academic administrator เมื่อเป็น academic เหมือนกัน ก็ไปใช้ concept ว่า one ship one captain เรือลำเดียวมีกัปตันได้คนเดียว จึงบอกว่า จะเป็นห่วงไปทำไมเมื่อท่านมานั่งเพียงคนเดียว จะนำที่มรองอธิการบดีมานั่งด้วยก็ไม่ได้ ที่มรองอธิการบดีไม่มียกเว้นเลขานุการ และให้หน่วยวิชาการหลักๆ มีทั้งอาจารย์และผู้บริหาร เช่น คณบดี มานั่งตามสัดส่วน เป็นต้น แต่ตอนหลังมาแปลงสารโดยนักการเมืองเขาไม่เชื่ออาจารย์มหาวิทยาลัยนัก จะเห็นว่าการที่เขาเอาผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมาเป็นกรรมการ อย่าง

มหาวิทยาลัยราชภัฏ และเดี๋ยวนี้ก็เกิดปัญหา หาผู้ทรงคุณวุฒิจริงๆ ไม่ค่อยได้ และถึงได้ ก็มาประชุมไม่ค่อยได้ ทั้งๆ ที่ academic matters ที่ไหนๆ ในโลก ก็ยอมรับว่าต้องอยู่ในมือของนักวิชาการมหาวิทยาลัยและนักวิชาการในมหาวิทยาลัยก็ควรจะรู้ดีที่สุด ส่วนระดับนโยบายต่างหากที่ต้องมาจากหลายฝ่าย อันนี้ไม่ใช่ในนโยบาย นี่เป็นเรื่องปัญหามาตรฐานและคุณภาพ เพราะฉะนั้น ทุกแห่งที่มีกรรมการเขาก็พยายามเอาคนนอกเข้ามาเขียนไว้ จนผมเองก็ต้านไม่ค่อยได้

ผมคิดว่า เมื่อผมได้ message จากมหาวิทยาลัยชัดเจนว่า มีที่แห่งที่พร้อม และขอให้เดินหน้า วิธีทำก็คือ ต้องตกลงกันว่าเราจะเอาร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ผ่านกฤษฎีกาแล้ว หรือจะเอาร่างที่ผ่านสภาผู้แทนราษฎรแล้ว มีทั้งสองประเภท คือประเภทที่ผ่านกฤษฎีกาและยังไม่เข้าสภาผู้แทนราษฎรนั้น ก็ยังไม่มีทางเลือกต้องเอาที่ผ่านกฤษฎีกา แต่ประเภทที่ไปถึงวุฒิสภาแล้ว และมีการแก้ไขส่งกลับมาให้สภาผู้แทนราษฎรยืนยันนั้น จะเอาร่างฯ ไหน ต้องมาชี้ให้เราทราบ เสร็จแล้วผมจะตั้งคณะที่ปรึกษากฎหมายมาคณะหนึ่ง ซึ่งเป็นชาวมหาวิทยาลัยที่รู้เรื่องดีอย่าง ศาสตราจารย์ ดร.สุรพล นิติไกรพจน์ พร้อมผู้แทนมหาวิทยาลัยมาดำรงฯ ว่าร่างฯ ที่เอามาพิจารณานั้น ลงตัวแล้วหรือยัง โดยจะมีมาตราที่บอกว่า จะต้องใช้หลักการเดียวกันและเหมือนกันอยู่จำนวนหนึ่งแต่ย่อย และส่วนที่จำเป็นต้องแตกต่างกันไปตามอัตลักษณ์ศักยภาพตามแต่ละแห่งส่วนมากจะมาก ดังนั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ มาตราที่จะตรงไว้ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันก็จะมีไม่กี่มาตรา เมื่อทุกฝ่ายยอมรับว่ามาตราเหล่านี้ใช้ร่วมกันได้ มาตราที่ต่างก็ให้แต่ละแห่งสะท้อนตามอัตลักษณ์ศักยภาพ และผมก็จะนำไปเสนอรัฐบาล บอกว่ากฎหมายเหล่านี้ได้ดูมาเรียบร้อยแล้ว จะเป็นไปได้หรือไม่ที่ไม่ต้องไปผ่านกฤษฎีกาอีก เพราะเคยเข้าสู่กระบวนการนิติบัญญัติแล้ว ขอลดเข้าสู่สภาเลย แต่ในขั้นตอนการทำงานที่จะมีนักกฎหมายเข้ามาช่วยนั้น จะมีผู้แทนจากกฤษฎีกาอยู่ด้วย และจะรายงานคณะรัฐมนตรีเลยว่า ทางคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตั้งตัวแทนที่สามารถตัดสินใจได้มาร่วมกับเราแล้ว โดยวิธีนี้จะเร็ว และพวกเราก็ได้เข้าไปนั่งอยู่ในสภานิติบัญญัติหลายท่านแล้ว อธิการบดีนั่งอยู่หลายคน ผมจะเชิญท่านเหล่านั้นมาหารือด้วย และขอให้ช่วยผลักดันในสภา ผมคิดว่าในที่สุดอาจจะต้องช่วยโดยการตั้งเป็นวิสามัญ และผมจะเข้าไปเอง แต่ผมจะหารือมหาวิทยาลัยและนักกฎหมายและนำเรื่องที่ตกลงกันไปยืนยันต่อสภานิติบัญญัติ ซึ่งจะทำให้เร็วขึ้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปฐม ปฐมอนพงศ์ (ประธานสภาอาจารย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

ทราบว่าเป็นส่วนหนึ่งของกรรมการจากมหาวิทยาลัย โดยส่วนใหญ่จะมีผู้บริหารเข้าไป หากเป็นไปได้ กรรมการชุดนี้ที่ท่านรัฐมนตรีพูด จะสามารถให้พวกเราเข้าไปร่วมด้วยในลักษณะของฝ่ายผู้บริหารจากมหาวิทยาลัยด้วยได้หรือไม่

ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ)

แต่เดิมราชการก็ควบคุมไม่ได้ ปัญหากฎหมายจากรัฐบาลครั้งที่แล้ว คือ 1. รัฐบาลไม่มีเจ้าภาพ เนื่องจากรัฐบาลส่งผู้แทนมาร่วมประชุมไม่เข้าหน้ากันแต่ละครั้ง แม้แต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการก็ไม่เคยเข้ามาประชุมด้วยเลย 2. เขาไม่สามารถควบคุม ส.ส. ของเขาเองได้ เพราะเขาคิดว่าการเป็นกรรมาธิการเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเป็น ซึ่งอาจจะไม่มีความเชี่ยวชาญ แต่ก็ต้องมานั่งเป็นกรรมการด้วย บางครั้งมาบ้างไม่มาบ้าง ไม่มีใครคุมเกมเลย ตอนนั้น ผมอยู่ฝ่ายค้าน ก็พยายามเข้าไปนั่งให้มากที่สุด แต่กลายเป็นเสียงนกเสียงกา พอถึงเวลาจริงๆ แล้ว กรรมาธิการ 27-35 คน ถ้าวิสามัญก็จะมีฝ่ายค้านอยู่ 4 คน และรัฐบาลก็ delay และพากันจบเรียบร้อย เพราะฉะนั้นสภานิติบัญญัติจะต้องเป็นสภาผู้ทรงคุณวุฒิ การเมืองไม่มีหรืออาจจะมีนั่งอยู่ 4-5 คน แต่จะไม่มีเรื่องการเมืองเกี่ยวข้อง อันที่สองคือ เราจะไปตกลงกันก่อนและจะหารือกับมหาวิทยาลัยด้วยว่า ถ้าเกิดมีกฎหมายตรงนี้เข้า มหาวิทยาลัยจะเอากี่คน ถ้ามหาวิทยาลัยบอกว่าเอา 2 คน คือคนหนึ่งกรรมการบริหาร อีกหนึ่งคนกรรมการสภาอาจารย์ก็ตกลง คราวที่แล้วผมกลับเป็นฝ่ายที่ต้องเอาสภาคณาจารย์เข้ามาตั้งเป็นกรรมการในโควตาของพรรคประชาธิปัตย์ 4 คนนี้ ผมก็บอกกับพรรคประชาธิปัตย์ว่า โควตา 4 คนนี้ จะขอเอาผู้แทนจากสภาคณาจารย์เข้าไปนั่งด้วย 1 คนได้หรือไม่ แต่ปรากฏว่าคนที่เข้าไปนั่งมาจากฝ่ายค้าน และฝ่ายค้านต้องเสียโควตา ในเมื่อรัฐบาลเขามีถึง 27 คน เขาจึงไม่ให้ ทำให้ผมต้องไปเถียงกับฝ่ายค้าน ตอนนั้นเขารับฟังเพราะผมเป็นประธานคณะกรรมการฯ แต่ตอนนี้ไม่ได้เป็นแล้ว แต่เราจะไปตกลงกับสภานิติบัญญัติเลยว่า กรรมการวิสามัญมีกี่คน รัฐบาลขอกี่คน และจะตกลงกับมหาวิทยาลัยด้วยว่ามหาวิทยาลัยจะให้ใครเข้าไปบ้าง แต่อย่างน้อยที่สุดจะต้องมีตัวแทนทั้ง 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารกับฝ่ายคณาจารย์

รองศาสตราจารย์บุญกิจ ว่องไวกิจไพศาล (ประธานสภาคณาจารย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

เรื่องที่น่าเป็นห่วงเรื่องแรก ตอนแรกที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีพนักงานตำแหน่งอาจารย์สายวิชาการจำนวนหนึ่ง กลุ่มนี้ น่าสงสารเพราะเงินเดือนไม่มาก สวัสดิการหรือความมั่นคงไม่มีเหมือนข้าราชการ รวมถึงการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ

เรื่องที่สอง เรื่องหลักเกณฑ์การเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการในสมัยรัฐบาลชุดที่ผ่านมา ผมเข้าใจว่าโดยหลักการแล้วมีความคิดที่ดี เพราะอยากจะยกระดับการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการให้มีมาตรฐาน แต่ในทางปฏิบัติไม่ทราบว่าใครเขียนขึ้นมา บางสายวิชาผมอาจไม่ขัดข้อง แต่ในบางสายวิชา เช่น สังคมศาสตร์ ไม่มีศาสตราจารย์มานานแล้ว และศาสตราจารย์ที่มีอยู่อายุก็เกือบ 70-80 ปีแล้ว และถ้าเอาชื่อพวกนี้มาอ่าน จะทราบว่าเขาเลือกผู้อ่านส่วนใหญ่มีอายุค่อนข้างมาก เพราะเข้าใจว่าคงเป็นคนที่ดีที่สุดเท่าที่เลือกได้ ผมคิดว่านี่คงเป็นปัญหาพอสมควร

สำหรับกรณีที่ ศาสตราจารย์ ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ ได้พูดเรื่องการแต่งตั้งใครบางคนเป็น reader 7-8 มหาวิทยาลัย เหตุการณ์นี้คงเกิดขึ้นแน่นอน เพราะจำนวนคนให้เลือกมีน้อยกว่า เป็นไปได้หรือไม่ให้ตั้งประเด็นนี้ขึ้นมาและยับยั้งไว้ก่อน

ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ)

ประเด็นแรกนั้น ผมกำลังดำริและหารือกับเขาอยู่ ผมคิดว่าอาจจะต้องไปแก้กฎหมายของ ก.พ.อ. คือ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 ถ้าเทียบกับ ก.ม. เดิม ซึ่งเขียนไว้ 4-5 มาตราก็จริง แต่มีคำว่า ลูกจ้าง อยู่ในนั้นด้วย ก็หมายความว่ากฎหมายครอบคลุมไปถึงบุคลากรที่ไม่ใช่ข้าราชการด้วย แต่พอมาถึง ก.พ.อ. แล้ว กลับไม่มี เขียนแต่เพียงข้าราชการทั้งสิ้น ผมก็ได้หารือกับหลายคน และผมก็นั่งเป็นกรรมการอยู่ ก.พ.อ. ด้วย ผมจึงบอกว่า ทำไมเราจึงไม่เขียนเพิ่มอีก 1 มาตรา รองรับว่า ก.พ.อ. มีหน้าที่เป็นองค์กรกลางให้กับพนักงานของมหาวิทยาลัยด้วย เพราะพนักงานมหาวิทยาลัยมี 2 ประเภท คือ 1. ประเภทที่อยู่ในมหาวิทยาลัยในกำกับ จะมีพระราชบัญญัติเป็นของตัวเอง และ 2. ประเภทพนักงานที่เป็นอัตราจ้างของมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นปัญหาอยู่ในขณะนี้เกือบทุกแห่ง ตำแหน่งวิชาการของคนเหล่านี้จะไม่มีกฎหมายรองรับ ดังนั้น เราจึงควรเขียนกฎหมายให้อ่านจ ก.พ.อ. เป็นองค์กรกลางที่จะดูแลมหาวิทยาลัย และให้ใช้ระเบียบข้อบังคับในส่วนที่เกี่ยวข้องได้โดยอนุโลม เช่น จะขึ้นตำแหน่งวิชาการได้ตามเกณฑ์เดียวกันกับข้าราชการ เป็นต้น อันนี้ จะทำให้คนกลุ่มนี้ซึ่งอยู่ในราชการในช่วงที่ยังไม่ออกนอกระบบ สามารถได้รับสิทธิประโยชน์เท่าเทียมกัน ปัจจุบันนี้ มีบางมหาวิทยาลัยที่มีการจ้างลักษณะนี้เกินกว่าครึ่ง และในบางมหาวิทยาลัยเมื่อเปรียบเทียบการทำงานแล้ว ปรากฏว่าพนักงานมหาวิทยาลัยเหล่านี้กลายเป็นกำลังสำคัญของมหาวิทยาลัย เพราะเขาเป็นคนรุ่นใหม่ และมีความกระตือรือร้น ถ้าขาดบุคลากรเหล่านี้ไป จะกระทบกับมหาวิทยาลัยอย่างมากมาย ซึ่งตอนนี้เริ่มจะขาดแคลนแล้ว เพราะเมื่อเขาอยู่ไประยะหนึ่งแล้ว ก็ยังไม่มือนาคต ไม่มีความมั่นคง จึงกลายเป็นผลดีกับมหาวิทยาลัยเอกชนหรือมหาวิทยาลัยในกำกับที่ออกนอกระบบไปก่อน ก็จะได้คนเหล่านี้ไปแล้วมหาวิทยาลัยที่มีภาวะเช่นนี้ก็จะมีความเข้มแข็งตามลำดับ ยกเว้น มหาวิทยาลัยเก่าที่อาจจะมียุทธศาสตร์น้อยกว่า อันนี้เห็นด้วย แต่ต้องแก้กฎหมาย ก.พ.อ. รับไว้ด้วย เพราะจะมีในมหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีกมาก ไม่เพียงแต่พวกเขาเท่านั้นที่จะออกนอกระบบ ผมก็เลยชี้ไปว่า กฎหมาย ก.พ.อ. นั้น ขอให้แก้กฎหมายช่วยคุณหน่อย ที่แรกเขาบอกไม่ได้ ผมก็บอกว่าผมจำได้ว่า ก.ม. ดูแลเรื่องลูกจ้างด้วย และทำไมเมื่อมาแก้ไขกฎหมายแล้ว คำว่าลูกจ้างหายไป เพราะพนักงานมหาวิทยาลัยก็คือลูกจ้าง ดังนั้นตรงนี้ต้องแก้แบบนี้

ประเด็นที่สอง เรื่องตำแหน่งวิชาการ เนื่องจากผมเป็นกรรมการ ก.พ.อ. อยู่ด้วย จึงขอชี้แจงว่า ที่มาของเรื่องนี้ พระราชบัญญัติสถาบันการศึกษาเอกชนออกมาก่อน คนที่ทำหน้าที่กำหนดเรื่องนี้ ไม่ใช่ ก.พ.อ. ต้องกำหนดไปก่อนเพื่อจะรองรับสถาบันการศึกษาเอกชน ก.ก.อ. รอไม่ได้ จะต้องออกไปก่อนเพื่อให้เอกชนเขาได้มีหลักเกณฑ์ที่จะขึ้นตำแหน่งวิชาการใช้ และเพื่อจะกระจายอำนาจไปให้เอกชนทำ ให้สภามหาวิทยาลัยทำ จึงต้องมาทำ list ของผู้ที่จะต้องไปประเมิน กลุ่มด้วย list ของผู้ประเมิน เมื่อผ่านไป 1 ปีกว่า ต่อมากฎหมาย ก.พ.อ. ได้ออกมา จึงมีคำถามว่าเราจะปรับจาก ก.ม. ไปสู่ ก.พ.อ. จะทำอย่างไร ทบวงมหาวิทยาลัยก็ยืนยันว่า ถ้าไปทำอะไรลัดกลั้นกับสถาบันการศึกษาเอกชนจะผิดหลัก เพราะเราต้องการให้ treat เหมือนกัน ในที่สุดหลักเกณฑ์การขอตำแหน่งวิชาการที่เปลี่ยนจาก “หรือ” เป็น “และ” เพียงคำเดียวก็กระทบกับมหาวิทยาลัยเอกชน แต่เอกชนก็ใช้มาปีกว่า ก็ไม่บ่นอะไรเพราะเขาทำได้ ตอนหลังทราบว่ามีหนังสือเวียนออกมาว่า คนที่ไม่มีชื่อในบัญชีขอตำแหน่งวิชาการบางระดับ ไม่จำเป็นต้องเอาศาสตราจารย์ไปอ่าน เช่น ขอตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ก็อาจจะให้รองศาสตราจารย์อ่านได้ เป็นต้น บางสาขาวิชาไม่มีศาสตราจารย์น้อยมาก บางสาขาไม่มีเลย ดังนั้น ถ้าสาขาไหนไม่มีศาสตราจารย์อ่านเลย คนในสาขา

นั้นก็ไม่สามารถขอศาสตราจารย์ได้ใช่ไหม เรื่องนี้ทาง ก.พ.อ. ได้มีมติแล้วเห็นควรให้มหาวิทยาลัยคัดสรรบุคคลที่คิดว่า qualified ที่จะอ่าน และให้เสนอชื่อมาให้ ก.พ.อ. เห็นชอบ และเมื่อเห็นชอบแล้วให้เพิ่มชื่อบุคคลเหล่านั้น ในบัญชีได้เลย ดังนั้น ถ้าทางออกอย่างนี้มีอยู่ เราก็จะช่วยให้ และมีมหาวิทยาลัยหลายแห่งทำแบบนี้ ซึ่งส่วนใหญ่ ก.พ.อ. ก็จะเห็นชอบให้ไป นี่คือ ทางออก แต่การจะล้มบัญชีเลยคงทำลำบาก เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเอกชนอยู่ด้วย

รองศาสตราจารย์บุญกิจ ว่องไวกิจไพศาล (ประธานสภาคณาจารย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

ผมมองว่า หลักเกณฑ์ฯ นี้ จะขัดกับแนวนโยบายใหญ่ที่จะให้อิสระทางวิชาการกับมหาวิทยาลัย เท่าที่อ่านดูในระเบียบ ของ ก.พ.อ. ทำนองว่าให้ reader อ่าน และไปประชุมกัน เสร็จแล้วจึงค่อยส่งผลกลับมาว่าผ่านหรือไม่ผ่าน เพราะฉะนั้น ตอนที่ เท่ากับสภามหาวิทยาลัยทุกแห่งเป็นเสมือนตรายางหรือไม่ อย่างนี้คิดว่าไม่ใช่อิสระทางวิชาการ เพราะผู้อ่านไม่มีโอกาสได้อธิบาย ชี้แจงใดๆ เลย

ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอาน (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ)

แต่ก่อนบางแห่งอาจจะตั้ง reader อ่าน แล้วรายงานผลการประเมินมา รวมแล้วถ้าเสียงข้างมากให้หรือเกินเกณฑ์ตามที่ กำหนดก็จะให้ แล้วแต่ว่าจะขอด้วยวิธีไหน ก็ไม่ต้องประชุม ผ่านไปได้เลย เขาก็บอกว่าวิธีนี้มีปัญหา เพราะถ้า reader ไม่มี การประชุมกันก่อนที่จะตัดสินก็จะเหมือนกับการสอบวิทยานิพนธ์ชนิดกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ต่างคนต่างให้คะแนนโดยไม่ต้องพบ กันก่อน วิธีนี้ก็มิใช่ของใหม่ ในที่สุด ก.พ.อ. ก็บอกว่าจะมีการประชุมเพื่อสรุปผลครั้งเดียว คิดว่าไม่น่าจะมีปัญหา ถามว่าเป็น ตรายางหรือไม่ขึ้นอยู่กับกลไกของสภามหาวิทยาลัยนั้น ๆ เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีซึ่งออกนอกระบบไปแล้วนั้น กรรมการพิจารณาตำแหน่งวิชาการเป็นบุคคลภายนอกทั้งหมด brief เสร็จแล้ว ต้องมาผ่านสภาวิชาการก่อน เมื่อสภาวิชาการ ดูแล้วเห็นชอบ เรื่องจึงจะไปผ่านสภามหาวิทยาลัยและสิ้นสุดที่นั่น แต่ต่อไปนี้อันใหม่จะให้อำนาจการตัดสินใจอยู่ที่สภา มหาวิทยาลัย เขาก็ให้สภามหาวิทยาลัยไปออกระเบียบเอง โดยทางเขาจะมีเพียงหลักเกณฑ์และวิธีการไปให้เท่านั้น แต่สภา มหาวิทยาลัยในฐานะได้อำนาจไปพิจารณา สภามหาวิทยาลัยจะต้องออกระเบียบที่ไม่ขัดหรือแย้งกับหลักเกณฑ์ที่ให้ไป แต่สภา มหาวิทยาลัยหลายแห่งยังไม่ได้ทำระเบียบตรงนี้ ดังนั้น นี่คือช่องทางหนึ่งที่มหาวิทยาลัยควรกลับไปดูให้ดี สภามหาวิทยาลัยอาจ จะปรับแต่งหรือเพิ่มเติมระเบียบก็ได้ แต่เนื่องจากว่าที่พูดไปนั้นเป็นระบบเก่า สำหรับระบบใหม่เขาออกมาแล้ว เช่น ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2549 ต้องขอตามวิธีใหม่และหลักเกณฑ์ใหม่ ถ้าขอก่อนวันที่ 1 ตุลาคม 2549 ให้ใช้เกณฑ์ ก.ม. เดิม แต่วิธีใหม่ ตรงนี้ อาจจะช่วยได้บ้าง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จุมพล พูลภัทรชีวิน (ประธานสภาคณาจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

ผมถือโอกาสให้ข้อมูลกับสภาอาจารย์ว่า ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยค่อนข้างจะไปเร็วหน่อย เรามีการสรรหาและจัดตั้ง คณะกรรมการ เรียกว่า ก.พ.ว. ซึ่งเป็นของมหาวิทยาลัย เพื่อล้อเลียนกับ ก.พ.อ. ซึ่งได้รับอนุมัติจากสภามหาวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว เขากำหนดไว้ว่าอย่างน้อยต้องไม่ต่ำกว่า 5 คน แต่ไม่เกิน 10 คน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตั้งศาสตราจารย์ 10 คนเลย และเราได้แยกออกเป็น 4 สาขาใหญ่ๆ คือ สาขาวิทยาศาสตร์กายภาพ 3 คน ชีวภาพ 3 คน สัตว์ส่วนตรงนี้ดูจากข้อมูลในอดีตว่า สาขาใดมีจำนวนคนส่งขอตำแหน่งวิชาการมาก ส่วนสาขาสังคมศาสตร์ 2 คน สาขาวิทยาศาสตร์ 2 คน รวมเป็น 10 คน เรามี ระเบียบอยู่แล้วแต่นี้ไม่ใช่ตรายาง เพราะว่า ก.พ.ว. ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแต่ละท่านแต่ละสาขา จะเข้าไปเป็นประธานในการ พิจารณาผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ที่ส่งเข้าไป ซึ่งจะประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก ซึ่งไม่ได้อยู่ใน สกอ.อีก ต่างหาก จึงไม่ใช่ตรายาง และเมื่อพิจารณาเสร็จจะส่งเข้ามาที่สภามหาวิทยาลัยอีกครั้งหนึ่ง นี่คือระบบที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำอยู่ ตอนนี้จุฬาลงกรณ์ฯ ก็ผ่านไปแล้ว ระเบียบเรียบร้อยแล้ว ไม่ว่าจะเป็นหลักเกณฑ์ใหม่หรือวิธีการใหม่

ผมมีอีก 2-3 ประเด็นที่จะให้ข้อมูลเพิ่มเติม ตามที่ ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอาน พูดไปแล้วนั้น โดยเฉพาะในเรื่อง วุฒิยาจารย์ อย่างน้อยก็ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีวุฒิยาจารย์ เพราะว่าผมเองก็เข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยร่างและพิจารณา พระราชบัญญัติฉบับใหม่ ซึ่งไม่ได้เข้าไปในฐานะตัวแทนจากสภาคณาจารย์ เดิมที่จะไม่มีสภาคณาจารย์ คืออาจจะเปลี่ยนเป็นวุฒิ ยาจารย์ แต่ทำไปทำมาก็กลายเป็นมี 2 อย่าง คือ วุฒิยาจารย์ซึ่งประกอบด้วย ศาสตราจารย์ล้วนๆ ด้านต่างๆ ทำหน้าที่พิจารณา

เรื่องวิชาการทั้งหมด รวมถึงการพิจารณาการขอตำแหน่งทางวิชาการของคณาจารย์ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยด้วย ส่วนสภาคณาจารย์ก็ยังคงอยู่เหมือนเดิม แต่มีการพิจารณาว่าจะรวบเอาวุฒิจารย์รวมอยู่กับสภาคณาจารย์ และมีการสรรหา 2 ส่วน คือ ส่วนวุฒิจารย์ก็จะมีศาสตราจารย์ล้วนๆ อีกส่วนหนึ่งก็เหมือนเดิม ซึ่งยังไม่แน่ชัดว่าควรจะเรียกชื่อว่าอะไรดี ท้ายที่สุดก็เรียกว่า สภาคณาจารย์เหมือนเดิมเพียงแต่มีวุฒิจารย์รวมอยู่ด้วย แต่ตอนนี้เริ่มไม่แน่แล้ว เพราะเมื่อมีประกาศ ก.พ.อ. ออกมา ก็กลายเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ยกเว้นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจะออกนอกระบบ เราก็อาจจะมียุฒิจารย์อย่างที่เราที่กล่าว แต่ตอนนี้ก็ต้องใช้ประกาศของ ก.พ.อ. สำหรับสิ่งที่ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอาน ได้พูดไว้เกี่ยวกับสภาคณาจารย์หรือสภาวิชาการนั้น ก็สอดคล้องตรงกับ ศาสตราจารย์ ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ ที่พูดไว้ตอนต้นว่า สภาคณาจารย์เราควรเน้นในเรื่องของวิชาการโดยตรงมากที่สุด แต่ไม่ได้หมายความว่าเราจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับสวัสดิการหรือบริหาร เราสามารถทำงานในส่วนนั้นได้ทุกอย่าง แต่ไปเชื่อมโยงเพื่อให้มั่นใจว่า ไปพัฒนาวิชาการของคณาจารย์ สวัสดิการก็เพื่อสนับสนุนให้มีคุณภาพของวิชาการมากขึ้น บริหารก็เพื่อมุ่งไปสู่จุดนั้นๆ นี่เป็นแนวความคิดที่น่าสนใจ และตัวผมเองก็อยากจะผลักดันให้เกิดขึ้นในสภาคณาจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อีกเรื่องที่ยากนำเสนอท่านรัฐมนตรีฯ โดยตรง คือ เรื่องการนำคุณธรรมนำความรู้ เพราะว่าจุดนี้เป็นจุดที่พวกเราเริ่มพูดกันมาก มีมาตั้งแต่ก่อนมีการปฏิวัติ โดยเฉพาะในกลุ่มของพวกเราเรียกว่า กลุ่มกิจนิวัตน์ ซึ่งมีอาจารย์หมอประเวศ วะสี หมอไพศาล และหลายๆ ท่านที่อยู่ตรงนี้เป็นต้น เน้นเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ค่อนข้างสูงมาก ผมคิดว่าถ้าหากกระทรวงศึกษาธิการเปลี่ยน concept บางอย่างได้หรือไม่ เพื่อที่จะมุ่งไปสู่เรื่องจริยธรรม คุณธรรม จริยธรรม ปัจจุบันเราเน้นกันมากในเรื่องของ Learning how to learn เราเน้นไปว่าถูกตีความบิดเบือนไปหมดเลย ฟังดูคำอธิบายมันก็ดี เช่น ให้วิธีหาปลา แต่ปรากฏว่าให้หาปลาทุกชนิด โดยไม่เลือก มันจึงกลายเป็นการเอาไร้เอาเปรียบจากทรัพยากรธรรมชาติมากจนเกินไป ผมเพื่อ ฟุ้งเพื่อค่อนข้างสูง แทนที่เราจะเน้นเรื่อง How to learn เพียงอย่างเดียว ถ้าเรามาเน้นเรื่อง Learning what to learn ผมคิดว่าตรงนี้จะนำไปสู่เรื่องของสิ่งที่เราอยากจะทำให้เกิดขึ้น เราต้องเรียนรู้วิธีที่จะเลือกเรียนรู้สิ่งที่ควรจะเรียน เพราะจะนำไปสู่จุดที่เรียกว่า Learning what should learn and why คำว่า what should learn and why นั้น จะเน้นเรื่องของจริยธรรมโดยตรง เป็นเรื่องของความดี ความงาม ถ้าเราไม่เน้นจุดนี้ให้มากขึ้น มันอาจจะเปลี่ยนปรัชญาของการศึกษาก็ได้ อีกจุดหนึ่งที่ผมอยากจะฝากให้ลองพิจารณาก็คือ อยากให้สาระซึ่งรวมไปถึงวิธีการให้การศึกษาในกระทรวงทุกระดับ ถ้าหากจะเปลี่ยนจุดเน้น หรือให้จุดเน้นเพิ่มมากขึ้นว่า เป็นการศึกษาเพื่อมุ่งอนาคต future oriented โดยที่ future oriented ตั้งอยู่บนฐานของคุณธรรม จริยธรรม ตรงนี้อาจจะทำให้จุดเน้นทางการศึกษาเปลี่ยนไปก็ได้ และอยากจะทำให้ท่านลองพิจารณาสวนนี้ดูว่า ถ้าเราเน้นตรงนี้ก็อาจจะนำมาซึ่งสิ่งที่เราอยากจะได้คือ คุณธรรมนำความรู้ ผมว่าตรงนี้เป็นข้อคิดเห็นสั้นๆ หลังจากที่ฟังท่านศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอาน ได้พูด จึงขอฝากเป็นประเด็นตรงนี้ไว้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิบูลย์ ชลนันทน์ (ประธานสภาข้าราชการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

เรื่อง 4 ป. ของรัฐบาลนั้น ผมมองว่ารัฐบาลถูกเอาเปรียบในการผลิตบัณฑิตลงไปจนถึงระดับอาชีวศึกษา สมัยก่อนปรัชญาในการผลิตเพื่อป้อนหน่วยงานราชการ แต่ปัจจุบันหน่วยงานราชการรับไม่หมด และทำให้เอกชนได้นำไปใช้งาน ไม่ทราบว่าจะเอกชนเขาได้ลงทุนเรื่องนี้บ้างหรือไม่ ผมเองเคยเรียนกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการมาหลายสิบปีแล้ว ก็ยังไม่มีการเคลื่อนไหวอย่างไร เหล่านี้ได้นำคนของเราไปใช้โดยที่ยังไม่ได้ลงทุนอะไรเลย เราควรจะออกกฎหมายอะไรบ้าง ที่จะให้เขาช่วยรับผิดชอบตรงนี้ก่อนที่จะเขานำคนของเราไปใช้

รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนา สนั่นเมือง (ประธานสภาอาจารย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร)

เรื่องการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ ในรายวิชาที่จะต้องเขียนเอกสาร จะต้องเขียนทั้งเล่ม ปัจจุบันนี้พบว่าอาจารย์จะสอนเป็นบทๆ แต่ละคนจะไม่ได้สอนทั้งหมด ตรงนี้เราจะสามารถเปลี่ยนแปลงได้หรือไม่ และจะนับอย่างไร อีกส่วนหนึ่งก็คืองานวิจัย 50 % ปรากฏว่าสวนทางกับนโยบายการวิจัยที่จะต้องให้เกิดการบูรณาการ อาจารย์หลายท่านก็คิดอย่างนี้

ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอาน (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ)

เรื่องเกี่ยวกับการลงทุนทางการศึกษา ที่บอกว่าเดิมมหาวิทยาลัยผลิตบุคลากรมาเพื่อป้อนให้กับหน่วยงานราชการ เพราะราชการลงทุน 100 % นั้น ก็ถูกต้อง แต่ตอนหลังกลับมาป้อนเอกชน ทั้งๆ ที่เอกชนไม่ได้ลงทุนเรื่องการพัฒนาคน จะทำอะไรที่จะให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมรับภาระตรงนี้ จะออกเป็นกฎหมายบังคับดีหรือจะเป็นอย่างอื่นดี ผมได้นำประเด็นนี้ ขึ้นพิจารณาแล้ว โดยปรึกษากับศาสตราจารย์เทียนฉาย กีระนันท์ ว่ามีนักวิชาการที่ทำเรื่องนี้เก่งๆ สัก 1-2 คน หรือไม่ อยากจะตั้งกลุ่มวิเคราะห์เรื่องนี้ และมาพูดกันใหม่ จะพูดถึงดีมานด์ไซต์หรือซัพพลายไซต์ไม่ได้ มันต้องพูดถึงว่าเมื่อผลิตไปแล้วใครได้ประโยชน์และคนที่ได้ประโยชน์เหล่านั้น เขาจะมีส่วนเข้ามาลงทุนได้มากแค่ไหน ตรงนี้ได้ตั้งเป็นประเด็นไว้แล้ว 1 ปี ไม่ทราบว่าจะทำเสร็จหรือไม่ แต่ผมทำแน่ ไม่เช่นนั้นเอกชนก็คิดแต่เพียงว่าเขาได้มีส่วนร่วมแล้ว เช่น การตั้งมหาวิทยาลัยเอกชน เป็นต้น จริงๆ แล้ว ไม่ใช่ มันจะต้องมากกว่านั้น ดังนั้น เราจึงต้องบอกเขา ว่าภาพจริงๆ แล้ว ปัจจุบันที่ผลิตออกไปร้อยละคนไหน แท้จริงได้ผลิตป้อนเอกชนไปถึง 50-60 คนหรือไม่ และท่านลงทุนหรือไม่ ในเรื่องพัฒนาคนท่านแทบไม่ต้องลงทุนเลย อยู่ๆ ก็มาเลือกคนจากที่สถาบันการศึกษาผลิตไป ซึ่งมีต้นทุนจากรัฐบาลอยู่ อันนี้เห็นตรงกันและรับเป็นประเด็นสำคัญ

ส่วนอีก 2 เรื่อง คือ เรื่องแรก การเขียนเอกสารเพื่อขอตำแหน่งวิชาการ ผมคิดว่าไม่น่ามีปัญหาอะไร เพราะเป็นปัญหาเดียวกันกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชตอนที่ผมอยู่ที่นั่น เพียงแต่ว่าที่นั่นอาจารย์เขาจะทำเป็น course team ไม่มีใครคนใดคนหนึ่งรับผิดชอบเพียงคนเดียวในวิชา และ course team เขาก็ห้ามเขียนหลายหน่วย แต่ละคนก็จะเขียนคนละ 2-3 หน่วย แล้วแต่ความเหมาะสม ทั้งๆ ที่แต่ละรายวิชาจะมีอยู่ 15 หน่วยก็คิด วิธีของที่นี่ก็คือ แต่ละหน่วยจะมีแผนการสอน ดังนั้น การเขียนเอกสารการสอนซึ่งใช้เป็นหลักการสอนในชั้นรองศาสตราจารย์ ก็ต้องนำมารวมกัน ไม่ใช่ดูเป็นรายวิชา ไม่เช่นนั้นจะไปขัดกับ team teaching ซึ่งเขาใช้มาตั้งแต่ 20 กว่าปีแล้ว และ ก.ม. เขาก็ไม่เคยทำอะไร มีอีกกรณีคือ กรณีตำราหนึ่งเล่ม หมายความว่าอย่างไร ถ้าเป็นที่อื่นก็ต้องบอกว่า ท่านต้องเป็นผู้สอนประจำวิชาที่มีค่าไม่น้อยกว่า 2 หน่วยก็คิด ดังนั้น คำว่า 2 หน่วยก็คิดตำราควรจะมีปริมาณและคุณภาพอย่างไร 1 เล่มเต็มท่านทำของท่านเอง แต่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชไม่มีหรอกครับ คนหนึ่งจะรับผิดชอบ 4-5 ชุด และในแต่ละชุดจะเขียน 1-2 หน่วย เราก็มาวางกฎเกณฑ์กับทาง ก.ม. บอกว่าถ้าสุโขทัยอาจารย์เขาเขียนในเรื่องที่เชื่อมโยงกัน ถึงแม้จะไม่ใช้วิชาเดียวกัน เช่นผมเรียนทางบริหารผมเขียนบริหาร แต่กระจายอยู่ในหลายชุดให้นำมารวมโดยที่ไม่น้อยกว่า 5 หน่วย เพราะว่า 5 หน่วยของเขา เท่ากับ 3 หน่วยก็คิด ดีค่าได้เลย เท่ากับตำรา 1 เล่ม แต่ตำรา 1 เล่มของเขานั้นเขียนอีกแบบหนึ่ง ทางแพทย์ ผมคิดว่าเขาใช้แบบนี้อยู่แล้ว เขาจะเขียนเป็นเรื่องๆ แต่รวมกันแล้ว โดยปริมาณจะเท่ากับตำรา 1 เล่มได้ ท่านต้องไปทำครับ และสภามหาวิทยาลัยแต่ละแห่งก็มีอำนาจจะทำเรื่องนี้แล้ว

ส่วนเรื่องที่สองคือ เรื่องการวิจัย 50 % นั้น เข้าใจผิด และทาง ก.พ.อ. กำลังไปแก้ไข ผมทักขึ้นตอนที่ไปประชุมที่ โรงแรมมิราเคิล ว่าจริงๆ แล้ว ความเดิมของ ก.ม. หมายความว่า หากท่านจะขอบางระดับ ท่านต้องมีผลงานวิจัย 1 ชิ้นที่ท่านทำเอง และไปขยายความว่า ถ้าใน 1 ชิ้นนั้น เกิดมีคนร่วมด้วยหลายคน ท่านจะต้องทำไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่ง มันไม่ได้หมายความว่าทุกชิ้นจะต้อง 50 % ผมก็บอกเขาว่าคงต้องเขียนใหม่เพราะคุณไปลอกมาผิด แต่เดิมชิ้นเดียวก็เป็นได้แล้ว แต่ถ้าทำงานวิจัยเป็นทีม ท่านจะต้องเป็น principal researcher ทำไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่ง แต่อันอื่นๆ ท่านจะทำ 10 % หรือ 20 % ก็ต้องนำไปประกอบ อันนั้นจะใช้กับกรณีที่ทำชิ้นเดียวและไม่ได้ทำเองทั้งหมด เขาจึงไปตรึงไว้ว่าต้องไม่น้อยกว่า 50 % ซึ่งมันผิด เพราะสวนทางกับการทำวิจัยสมัยนี้ และกำลังไปแก้ไข ทราบว่าหนังสือเวียนคงจะออกมาในไม่ช้านี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บุญเรือง มานะสุการ (สภาอาจารย์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)

เรื่องแรก คือ เรื่องมหาวิทยาลัยการเมือง อาจารย์คิดว่าควรจะให้อย่างไรบ้าง เนื่องจากที่มหาวิทยาลัยเจอปัญหานี้ ตัวอย่างเช่น คณะแพทยศาสตร์ที่เปิดเขาไม่มีความพร้อม จึงนำเด็กมาใส่ไว้ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ตอนนั้นก็กลายเป็นเวลาเด็กรับปริญญาบัตร จะต้องให้ปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เรื่องนี้ดูแปลกๆ จึงอยากฝากให้อาจารย์ช่วยดูให้นิดหนึ่ง

เรื่องที่สอง มี 2 ส่วน ส่วนแรก คือ เรื่องมหาวิทยาลัยขนาดกลางและขนาดเล็กประสบปัญหาเด็กอ่อนลงมากๆ ทำให้เป็นภาระในการสอนของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยมากๆ ผมคิดว่าเราคงต้องแก้ไขตั้งแต่การศึกษาในระดับพื้นฐาน อาจจะเริ่มจากแก้ไขที่บุคลากรก่อน ผมอยากให้มีการแก้ไข โดยเฉพาะนโยบายของรัฐบาลชุดที่แล้ว กรณีของ ER 2 ครั้ง เราเสียบุคลากรครู

เก่งๆ ไปจำนวนมหาศาล และยังไม่มีการเพิ่มเติมตรงนั้น ทั้งยังปล่อยให้แต่ละโรงเรียนไปหาเอาเอง ตรงนี้จึงส่งผลไปยังอุดมศึกษา หากไม่มีการแก้ไขตรงนี้ ผมคิดว่าระบบการศึกษาบ้านเราคงต้องล้มละลายไปทั้งหมด ปัญหาตรงนี้คือบุคลากร และปัญหาของบุคลากรคือ ครู ผมไม่อยากจะเห็นครูแอมเวย์ ครูมิสทิน ผมคิดว่าถ้าเป็นเช่นนี้ จะเอาเวลาที่ไหนไปค้นคว้าวิจัยและมาสอนเด็กได้ และปัญหาส่วนใหญ่ของครูคือ ปัญหาหนี้สิน จึงอยากฝากให้รัฐบาลช่วยดูตรงจุดนี้ด้วย

ส่วนที่สอง คือ ส่วนของนักเรียนเอง 3 ด้าน คือ ใฝ่รู้ ใฝ่ทำ รู้จักคิดวิเคราะห์ ซึ่งปัจจุบันนี้หายไปเยอะมาก สิ่งที่เกิดขึ้นกับเด็กคือ เด็กไม่ค่อยสนใจเรียน เพราะติดสื่อบันเทิงต่างๆ และปัญหาใหญ่อีกอัน คือปัญหาเด็กเล่นการพนันและติดหนี้สินมากมายทั้งที่เปิดเผยและไม่เปิดเผย โดยเฉพาะเด็กผู้หญิงมีการขายตัวกันมาก จนถึงขั้นขายตัวผ่านทางเว็บไซต์ ผมคิดว่าคุณธรรมข้อนี้หายไปแล้ว เพราะทุกคนเอาตัวเงินเป็นตัวตั้ง ดังนั้น ผมจึงอยากนำเสนอว่า เราควรจะทำอย่างไรเพื่อสร้างระบบให้เด็กสามารถคิด วิเคราะห์ แยกแยะถูกผิดเองได้ โดยที่เราไม่ต้องคอยตามแก้ไข ซึ่งผมได้ยื่นว่าท่านรัฐมนตรีฯ กำลังหาทีมมาช่วยกันคิดตรงนี้ ซึ่งในที่ประชุม ปอมท. แห่งนี้ ก็มีบุคลากรเก่งๆ หลายคนที่น่าจะเข้าไปช่วยท่านได้

อีกปัญหาหนึ่งก็คือ เรื่องงบประมาณของโรงเรียน ถึงแม้จะเรียนฟรีก็จริง แต่บางโรงเรียนโดยเฉพาะโรงเรียนตามต่างจังหวัดยังต้องวิ่งหาเงินมาจ่ายค่าสาธารณูปโภคต่างๆ ของโรงเรียนเอง ดังนั้นการสนับสนุนงบประมาณให้กับโรงเรียนอย่างเพียงพอ เพื่อโรงเรียนจะได้นำไปส่งเสริมการพัฒนาให้เด็กมีความรู้มากขึ้น เป็นสิ่งจำเป็น จึงขอฝากให้ช่วยดูส่วนนี้ด้วย

สุดท้ายนี้ ขอฝากอีกเรื่องหนึ่ง คือ สร้างภาวะระบบขึ้นมาคุ้มครองเมืองน้อยๆ หน่อย โดยเฉพาะต่างจังหวัดจะเห็นได้ชัดเจนว่า เมื่อเวลาที่มีรัฐมนตรีหรืออธิบดีมาก็จะไปยื่นเสนอตัวให้ท่านเห็นอย่างเดียว ทำให้ไม่จำเป็นต้องเอาเวลามาคิดนโยบายเพื่อการเรียนการสอนมากกว่าไปยื่นเสนอตัว จึงขอฝากว่าท่านจะช่วยสร้างระบบตรงนี้อย่างไรบ้าง

ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ)

ผมคิดว่าปัญหาที่เขาจะคอยมาต้อนรับผู้หลักผู้ใหญ่กำลังจะหมดไป เพราะจริงๆ ในระบบใหม่ อำนวยการโยกย้ายแต่งตั้ง ข้าราชการครูจะไปอยู่ที่ อ.ก.ค.ศ. ซึ่งก็เป็นปัญหาอีกอันหนึ่ง และยังไม่อยู่ที่เขตพื้นที่ ดังนั้น พวกที่เหนือกว่านั้น ก็เป็นข้าราชการ ก.พ. ทั้งหมด และรัฐมนตรีก็ไม่สามารถไปดลบันดาลอะไรได้เลย อันนี้ก็อาจจะหมดไป แต่อาจจะเป็นเพราะว่าในระบบการเมืองเดิมจะมีครูหัวคะแนนและครูที่ขอบวิ่งเต้นยังคงมีอยู่ ซึ่งเราก็ต้องไปแก้ไขในจุดนั้นต่อไป แต่ถ้าจะเอาระบบมาทางดูจะเห็นว่า ระบบมันจะไปอยู่ที่ อ.ก.ค.ศ. ซึ่งเป็นปัญหาอีกแบบหนึ่ง ส่วนเรื่องที่เป็นปัญหาพฤติกรรมที่พูดกันมานั้น ผมจะรับไว้และยอมรับว่าเป็นโจทย์ที่จะต้องระดมสมองช่วยกัน

สำหรับเรื่องมหาวิทยาลัยการเมืองนั้น ผมมีความรู้สึกว่าในระยะหลังนี้ มหาวิทยาลัยอุดมศึกษาเองไม่มีแผน ซึ่งในสมัยที่ผมเป็นปลัดฯ มีแผน 15 ปี ครอบคลุมไปถึงปี 2546 ทุกอย่างเดินตามแผนทั้งหมด เพราะเราถือว่าเป็นการป้องกันนักการเมืองที่จะทำให้เกิดสาขาบางสาขาขึ้น ซึ่งอาจจะไม่มีความพร้อม แต่ต้องสนองความต้องการของนักการเมือง ดังเช่นมหาวิทยาลัยบางแห่งที่ตั้งขึ้นเพราะนักการเมือง เช่น มหาวิทยาลัยที่จังหวัดนครราชสีมา หรือจังหวัดนครพนม นั่นคือมหาวิทยาลัยการเมืองชัดเจน ซึ่งผมมีความรู้สึกว่า แนวการป้องกันไม่ให้เกิดเรื่องนี้คือ ทางอุดมศึกษาต้องเข้มแข็งในเรื่องแผน และในขณะเดียวกันการเมืองภายในมหาวิทยาลัยนี้เองตัวดี นักการเมืองไม่รู้เรื่องอะไรแต่การเมืองภายในกลับดึงเอานักการเมืองเข้ามายุ่งเกี่ยวเองกลายเป็นสุ่มประโยชน์กัน ดังนั้น ท่านต้องไปดูแลการเมืองภายในของท่านให้ดี มหาวิทยาลัยใดไม่มีการเมืองภายในเขาสามารถดำรงอยู่ได้และเข้มแข็งไม่ขึ้นกับการเมือง และนักการเมืองก็ไม่กล้าเข้าไปยุ่งเกี่ยว ซึ่งมีอยู่หลายมหาวิทยาลัย

สุดท้าย เรื่องเงินอุดหนุนจัดสรรรายหัวให้กับข้าราชการครู ได้มีการนำผลการวิจัยมาดูแล้ว สมัยนั้น ผมบอกว่าการศึกษา 12 ปี ฟรีจริงหรือ เพราะตามมาตรา 43 มันไม่เคยฟรี และจะเป็นภาระโรงเรียนและผู้ปกครองที่จะต้องไปหาเงินมาสารพัดอย่าง คนเขาไม่ค่อยเชื่อ ต้องนำเอาผลวิจัยมาดู เพราะว่ายังไงก็ตามโรงเรียนจะต้องมีบัญชีการเงินแสดงให้ดูชัดเจนปรากฏว่าค่าใช้จ่ายจริงที่เป็นงบดำเนินการรายหัวไม่รวมงบลงทุนและเงินเดือนครู ระดับ มัธยมต้น ที่ให้ไว้ 1,800 บาท ค่าใช้จ่ายจริงคือ 3,100 บาท ส่วน มัธยมปลายที่ให้ไว้ 2,700 บาท ความจริงคือ 4,300 บาท ทีนี้เราก็จำแนกโรงเรียนไว้ 3 กลุ่ม กลุ่มขนาดใหญ่ กลาง เล็ก โรงเรียนเล็กและใหญ่แพง แต่โรงเรียนขนาดกลางมีค่าใช้จ่ายถูกที่สุด ผมก็ตัดสินใจไปเมื่อวานนี้เองครับ ถ้าอย่างนั้น เอาโรงเรียนขนาดกลางเป็น base line หมายความว่าเป็นตัวกลางว่าค่าใช้จ่ายรายหัว เช่น มัธยมปลาย 4,300 บาทต่อคน โรงเรียนเล็กและโรงเรียนใหญ่มากกว่า 4,300 บาทต่อคน เมื่อใช้ base line อย่างนี้แล้ว ขอให้ไปปรับโดยบวกให้กับโรงเรียนเล็ก

ให้อยู่ได้ โรงเรียนใหญ่อาจไม่ต้องมีตัวบวก เพราะความจริงโรงเรียนใหญ่คือโรงเรียนดัง และส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพฯ หรืออยู่ในอำเภอเมือง ซึ่งโรงเรียนเหล่านี้เป็นแหล่งของการหาเงินประหลาดๆ ความจริงเป็นเช่นนั้น ดังนั้น เราจึงต้องปรับใหม่ แต่การปรับกันก็ให้พอ โดยใช้เวลาเพียง 1 ปี ไม่มีทางทำได้ จะกลายเป็นภาวะทางการเงินที่กระโดดขึ้นไป ซึ่งปัจจุบันมีค่าใช้จ่ายรายหัวถึง 3 หมื่นล้านบาท ต้องเติมเข้าไปอีก 3 หมื่นล้านบาททันที ผมจึงบอกว่าขอให้เขยิบออกไปเป็น 3 ปี เพื่อไม่ให้เป็นภาวะทางการเงิน แต่ไม่ควรเขยิบเป็นหน้ากระดานเท่ากันหมด โดยใครที่ยังไม่ถึง base line ก็เขยิบให้ถึงแล้วหยุด แต่ถ้าใครเดือดร้อนเช่นโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ห่างไกลในถิ่นทุรกันดาร ก็อาจจะบวกให้อีก 5-10 % ด้วยวิธีนี้ มันไม่ได้เพิ่มเงินมาก นี่คือ solution ผมเองต้องไปหารือกับสำนักงานประมาณ แต่อย่างน้อยที่สุดกระทรวงศึกษาธิการเจ้าของเรื่องต้องมั่นคงว่าเรื่องนี้ถ้าไม่แก้ไขจะมีปัญหาแน่นอน กระทบคุณภาพและเดือดร้อนผู้ปกครอง ผมเป็นประธานโรงเรียนอยู่ 2 แห่ง ปรากฏว่า คณะกรรมการสถานศึกษาไม่มีใครอยากเป็น เพราะหน้าที่หลักคือหาเงิน เพราะไปผูกอำนาจว่าต้องเป็นคนอนุมัติ นี่ทำให้ผมต้องไปหาเงินสารพัดตั้งแต่จัดเดินวิ่งการกุศล ทอดผ้าป่าสามัคคี เงินเหล่านี้ส่วนใหญ่ก็จะมาจากผู้ปกครอง ไม่ได้มาจากนายทุนอื่น ซึ่งถ้าปล่อยไว้แบบนี้เสียหายแน่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขมชื่น สมประเสริฐ (เลขาธิการสภาคณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหิดล)

ดิฉันคิดว่า วันนี้ถือเป็นโอกาสอันดีที่ท่านได้รับฟังข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา ไม่ทราบว่าจะครอบคลุมได้หรือไม่ ตามที่ท่านพูดถึงเรื่องกองทุนเพื่อการศึกษา ดิฉันไม่ค่อยเห็นด้วยกับการนำเรื่องนี้ไปผูกกับรายได้ ถ้าในระยะยาวมหาวิทยาลัยและนักศึกษามี maturity พอที่จะเลือกว่า เขาควรจะเรียนอะไร ดิฉันคิดว่าจุดนั้นอาจจะจะเป็นประโยชน์ แต่ถ้าในระยะนี้ หากจะนำประเด็นนี้มา conditioning มหาวิทยาลัย จะเกิดปัญหาการแย่งเด็กอย่างรุนแรง และที่สำคัญกองทุนนี้เราจะทำอย่างไรเพื่อที่จะไม่ให้เด็กเขาเป็นหนี้ ตั้งแต่เขาจบการศึกษา ดิฉันเคยคำนวณคร่าวๆ ว่า หากเด็กเป็นหนี้ 4 แสนบาท ตั้งแต่ที่เขাজบการศึกษา เด็กจะต้องใช้ทุนเท่าไรจึงจะใช้ทุนคืนได้ อายุ 35-40 ปี ยังเลี้ยงตัวเองไม่ได้เลย ถ้าไม่มีพ่อแม่ ดิฉันมองในแง่ดีและตามที่ดิฉันอยู่ในแวดวงนักศึกษา ส่วนหนึ่งก็คือการที่นักศึกษานำเงินจากกองทุนนี้ไปเพื่อการ survival นั้น จะมีอยู่เพียงส่วนหนึ่งเท่านั้นเอง แต่ที่ดิฉันเห็นได้ชัดก็คือว่า ในช่วงที่ผ่านมาจะมีการโปรโมชันสิ่งของฟุ่มเฟือยมากมาย ตัวอย่างเช่น โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น ดิฉันเคยสะท้อนว่า ทำไมพวกคุณขอทุนการศึกษาแล้วยังจะมีโทรศัพท์มือถือ ดิฉันว่าเป็นตัวสะท้อนให้รู้ว่า กองทุนนี้ควรจะ subsidize อย่างไร ถึงจะเป็นการสนับสนุนนักศึกษาจริงๆ ให้เขามีความเป็นอยู่อย่างพอเพียงจริงๆ ขณะเดียวกันสิ่งใดที่เป็นเรื่องฟุ่มเฟือยก็ไม่จำเป็นต้องมี เช่น โทรศัพท์มือถือ ซึ่งถือเป็นอันตรายมาก เพราะเด็กจะใช้เงินไปในทางที่ไม่ถูกต้อง และจะเชื่อมโยงไปยังพฤติกรรมของนักเรียน เพราะเมื่อเงินไม่พอใช้ก็จะใช้ระบบการหาเงินต่างๆ ซึ่งปัจจุบันนี้ค่อนข้างรุนแรงเนื่องจากการหาเงินผ่านระบบ internet ส่วนนี้มันมาพร้อมกับระบบเศรษฐกิจที่ไม่พอเพียง ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาในเชิงหยิ่งลึกที่มองว่าเป็นเรื่องต่อเนื่องกับกระบวนการควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนในเรื่องรายได้ตรงนี้ ดังนั้น ถ้าอาจารย์ทำกองทุนให้เป็นรูปธรรม ก็จะช่วยควบคุมพฤติกรรมการใช้เงินของนักเรียนได้ และจะอย่างไรให้บริษัทเหล่านั้น เลิกขบวนการมอมเมานักเรียน

ประเด็นที่สอง คือ เรื่องปัญหาการออกนอกระบบ เมื่อดิฉันฟัง concept ครั้งแรกก็คิดว่าเรื่องนี้ดี แต่เมื่ออยู่มาเรื่อยๆ พอได้ฟังการบรรยายของ ศาสตราจารย์ ดร.สุรพล นิติไกรพจน์ ดิฉันเริ่มไม่แน่ใจแล้ว ไม่ใช่เชื่อว่าการออกนอกระบบไม่ดี แต่ไม่ใช่ว่าบุคคลที่เป็นเหล่าเก่าในขบวนการใหม่จะทำให้ระบบดีขึ้น นั่นคือ ระบบ good governance ไม่ใช่ตัวบอกว่ามันจะเป็นไปตามที่เราต้องการหรือไม่ แต่โดยหลักการดิฉันเชื่อว่าจะเป็นไปอย่างที่ท่านพูดมา แต่ตรงนี้เราจะทำอย่างไรให้การออกนอกระบบเป็นไปอย่างที่พวกเราตั้งใจอยากให้เป็น เพราะว่าตอนนี้เมื่อมีการออกนอกระบบก็จะมีการสร้างเครือข่ายของผู้มีอำนาจเดิมไว้ อย่างชัดเจนในแง่ของมหาวิทยาลัย จะทำอย่างไรผู้บริหารจึงจะไม่เป็นอภิการบดี คนบดตบเนื่องเมื่อมีการออกนอกระบบ ดิฉันไม่แน่ใจว่าตรงนี้เป็นผลพวงของระบอบทักษิณหรือไม่ แต่ในช่วงที่ผ่านมามันสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารเดิมพยายามจะเป็นต่อเนื่อง ทั้งๆ ที่ไม่ได้เกิดอะไรใหม่ๆ ในระบบการบริหารเลย นี่ก็คือปัญหาในเรื่องของการออกนอกระบบ

อีกประเด็นหนึ่งที่ขอพูดถึงคือ เรื่องของการต่ออายุราชการ ตรงนี้อาจดูเล็กน้อย จริงๆ แล้วดิฉันเองก็เห็นด้วยกับระบบคลังสมอง แต่ถ้าต่ออายุราชการแล้วจะทำอย่างไรให้ทุกมหาวิทยาลัยปฏิบัติตรงกันว่า บุคลากรที่เป็น key person ตรงนี้ ควรจะมาทำหน้าที่ในการต่อยอดงานวิจัยและงานสอน ไม่ควรจะมายุ่งเกี่ยวกับงานบริหาร เพราะในแง่ของบริหารงานบุคคล ถึงแม้จะไม่ได้อยากก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งหน้าที่การบริหารที่สูงขึ้น แต่หากมีกลุ่มนี้ยังดำรงตำแหน่งอยู่ ก็จะ block การพัฒนาในเชิงของ resource

ประเด็นต่อมาในเรื่องของคนดี ดิฉันเห็นด้วยที่เราจำเป็นต้องทำ เพราะในสังคมไทยถ้าเราวิเคราะห์ตั้งแต่มีกระแสสื่อเหลืองมา ดิฉันว่าเรามีโมเดลที่ดีอยู่แล้ว และดิฉันเชื่อว่ากรุงศรีอยุธยาจะไม่สิ้นคนดี และเราคิดว่าโชคดีที่เราได้คณะรัฐมนตรีชุดนี้ ซึ่งพวกเรานักวิชาการไม่ได้สนใจว่าจะอายุมากน้อยอย่างไร แต่เราเชื่อมั่นในคุณธรรม ดังนั้น สำหรับคนไทย ภาวะผู้นำที่มีคุณธรรมจะเป็นโมเดลที่ดีมากในช่วงระยะเวลา 1 ปีนี้ การจะหล่อหลอมให้คนเปลี่ยนแปลงทัศนที่นั้นยากมาก แต่หากทำเป็นกระแสอย่างต่อเนื่องน่าจะช่วยให้ได้มาก ดิฉันคิดว่ากระแสตรงจุดนี้น่าจะทำได้ และเมื่อดิฉันได้ฟัง ดร.อาจอง พุด ดิฉันคิดว่าอาจารย์กำลังเสนอโมเดลในการพัฒนาเด็ก แต่การพัฒนาตรงนั้น เท่าที่มองไปภาพลึกลับๆ ประเด็นหลักอยู่ที่การเป็นผู้มีสัมมาทิฐิ เพราะความเป็นคนดีค่อนข้างจะเป็น abstract แต่ทำยังไงให้เขาคิดเป็นและมีเพื่อนที่ดีคอยชักนำ คิดว่าใน 1 ปี เราจะสร้างเพื่อนที่ดีอย่างไรให้สามารถเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ดิฉันว่าประเด็นนี้สำคัญ และดิฉันคิดว่าท่านรัฐมนตรีจะเป็นเพื่อนที่ดีของประชาชน

เศรษฐกิจพอเพียงนั้น ค่อนข้างเป็นเรื่องของ abstract ดิฉันก็พยายามจะถามว่าโมเดลนี้จะลง implement อย่างไร ดิฉันมองว่าถ้าทุกกระทรวงทำวิจัยตรงนี้อย่างจริงจัง เชื่อมั่นว่าเราจะได้โมเดลที่ครอบคลุมบูรณาการทุกด้านไม่ว่าด้านเศรษฐกิจ การศึกษา เท่าที่ดิฉันไปดูนิติบรรดการ คิดว่าเรื่องนี้ค่อนข้างจะ abstract พอสมควร ถ้าจะทำอย่างจริงจังท่านอาจจะต้องพยายามบอกคณะรัฐมนตรีแม้แต่ทหารหรือกลุ่มทุกกลุ่มว่าจะต้องนำลง implement ให้เป็นโมเดลที่เราต้องการ ส่วนเรื่องของกระทรวงศึกษาธิการว่าควรแบ่งแยกหรือไม่นั้น ดิฉันคิดว่าค่อนข้างเห็นด้วยกับท่านปิยะสวัสดิ์ ว่าไม่ควรไปยุ่งเรื่องโครงสร้าง แต่เรามีปัญหาเร่งด่วนที่จะต้องทำมากกว่า แต่ถ้าถามว่าไฟกัสนี้จุดไหน ดิฉันคิดว่าการปูพื้นฐานที่ดีจะทำให้เราสอนง่าย ตอนนี้มีปัญหาในระดับอุดมศึกษาไม่ค่อยมีคุณภาพ โดยเฉพาะเรื่องการคิดวิเคราะห์ และเด็กค่อนข้างถูกระบบสังคม socialization จนกระทั่งเขาไม่สามารถเป็นตัวของตัวเองได้แล้ว เขาเป็นไปตามกระแสเป็นส่วนใหญ่ ดิฉันคิดว่ากลุ่มอาจารย์อย่างพวกเราน่าจะมาคุยกันอย่างเข้มข้นเรื่องการสอนว่าจะทำอย่างไรเราถึงจะเป็นตัวอย่างหรือสอนเด็กอย่างไรที่ไม่ต้องเอาใจเด็ก

ดิฉันเคยเป็นกรรมการทั้งโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดใหญ่ที่เราเกือบไม่ต้องห่วงเลย เนื่องจากมีเงินช่วยเหลือจากผู้ปกครองที่ยินดีจะให้ แต่สิ่งที่เกิดขึ้นคือ แต่ละปีเราจะมีการประชุม 2 ครั้ง คือ เรื่องงบประมาณที่จะต้องอนุมัติขอเพิ่มเติม ซึ่งตรงนั้นไม่มีใบเสร็จหมายถึงว่าผู้ปกครองยินดีให้มาจริงๆ เช่น โรงเรียนนานาชาติ โรงเรียนภาษาจีน เป็นต้น ซึ่งเมื่อคิดค่าใช้จ่ายต่อหัวแล้ว โรงเรียนขนาดใหญ่ประมาณ 2-3 พันบาท ถ้าโรงเรียนขนาดกลางจะประมาณ 2 พันบาท แต่คุณภาพจะสู้ไม่ได้เลย ดังนั้นตรงจุดนี้ เราจึงจำเป็นต้องช่วย ไม่เช่นนั้น โรงเรียนขนาดเล็กก็จะไม่มีคุณภาพและจะเกิดปัญหาแน่นอนว่าเด็กต่างก็อยากจะมาเรียนกับโรงเรียนใหญ่ และผู้ปกครองก็ต้องเดือดร้อน ดิฉันว่าที่ผ่านมาก็ไม่ได้ยึดติดเรื่องงบประมาณตรงนั้น และเท่าที่ได้ศึกษาจากทั้ง 2 โรงเรียน จะเห็นว่าโรงเรียนขนาดเล็กเราก็เข้าไปช่วยไม่ไหว เพราะต้องคอยหาเงินให้อย่างเดียว ถึงแม้เราจะเข้าไปช่วยในเรื่องวิชาการก็ตาม

เรื่องสภาคณาจารย์และสภาวิชาการ ดิฉันเพิ่งเข้าใจตอนนี้เองว่าท่านต้องการ faculty senate เป็นอย่างไร แต่ปัจจุบันนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว คือทุกๆ มหาวิทยาลัยต้องมีที่ปรึกษา กลายเป็นว่าเราจะต้องมีสภาคณาจารย์ หรือสภาวิชาการ และก็จะมีการเข้ามากำหนดบทบาทของสภาคณาจารย์ให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างที่ท่านได้กล่าวไว้ ซึ่งเป็นการบิดเบือนเจตนารมณ์ ดิฉันมองว่าทำไมคนที่เป็นศาสตราจารย์จึงไม่เข้ามาทำ ดิฉันมองว่า การทำงานตรงนี้มันต้องใช้ใจ มันไม่ได้ผลตอบแทนเป็นเชิง countable score การทำงานสภาคณาจารย์ถึงแม้เราจะจัดสรรการทำงานเป็นชั่วโมงแต่เป็นชั่วโมงการทำงานที่ไม่ถือเป็นคะแนน จะใช้ตำแหน่งในสภาคณาจารย์เพื่อขอคะแนนในการขอตำแหน่งทางวิชาการไม่ได้ และทุกคนที่ทำงานสภาคณาจารย์จะรู้ว่าเราต้องเสียสละมาทำงานนอกเวลาตรงนี้ สิ่งเหล่านี้เป็นความจริง และจะอย่างไรให้ผู้บริหารได้มองเห็นว่า การทำงานตรงจุดนี้เราช่วยกัน และจะต้องมีการเฉลี่ยน้ำหนักได้ ไม่ใช่มองเราเพียงว่าเราอยากทำอะไรที่ท่านวิเคราะห์ว่าสภาคณาจารย์นี้ไม่มีใครอยากทำ แม้แต่มหาวิทยาลัยมหิดลเอง เราก็คงพยายามไปชวนให้เข้ามาช่วยกันทำ พอต่างคนต่างเข้ามาแล้วก็เหมือนสักแต่ว่าทำไป ดิฉันเป็นเลขาธิการก็รู้ว่าหนักใจ เวลาจะเสนอโครงการทำอะไร จะพูดไม่ได้เลย อย่างเช่นล่าสุดได้ไปสัมภาษณ์นายกสภามหาวิทยาลัย ก็ได้รับโจทย์ให้ทำวิจัยปัญหาพนักงานมหาวิทยาลัย แต่ดิฉันก็ไม่อาจรับปาก เพราะไม่สามารถทำให้สมาชิกทุกคนร่วมกันทำตรงนี้ได้ เพราะทุกคนต่างทราบดีว่ามาทำตรงนี้ก็ไม่ได้ผลงานวิชาการ ดิฉันพยายามจะชี้ให้เห็นว่า การมาทำจุดนี้ไม่ได้มีน้ำหนักอย่างที่พวกเรา เวจ กัน ซึ่งถามว่าถ้าเราทำงานจุดนี้ก็ต่อทั้งตรงนั้นไป โดยไม่สนใจเลยว่าจะเป็นศาสตราจารย์เมื่อไหร่ เพราะมันไม่สามารถที่จะไปทำตรงนั้นได้เลย ยกเว้น ก่อนเข้ามาสภาคณาจารย์จะไปทำศาสตราจารย์มาแล้ว แต่บังเอิญช่องทางในงานของสภาคณาจารย์ไม่สามารถจะไปถึงจุดนั้นได้ จึงขอฝากเรียนท่านว่า จุดต่างๆ เหล่านี้ เป็นสิ่งที่น่าจะวิเคราะห์อย่างจริงจัง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑามาส จิตต์เจริญ (ประธานสภาอาจารย์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี)

มีปัญหาที่อยากเสนอเกี่ยวกับการแก้ไขครูที่อาจารย์บอกว่า มีการกระจายอำนาจไปสู่ อ.ก.ค.ส.นั้น ปัญหาการแก้ไขการศึกษาของบ้านเรา จะขึ้นอยู่กับว่าใครเป็นรัฐมนตรีหรือรัฐบาลไหนจะขึ้นอยู่กับ ส.ส. อะไร คือถ้าจะมีการเปลี่ยนแปลงก็จะเปลี่ยนแปลงไปเป็นอีกรูปแบบหนึ่ง แต่ถ้ากระจายอำนาจลงไปก็จะประสบปัญหาอีกแบบหนึ่ง อย่างเช่นที่มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีได้เคยเสนอโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาครูต่อรัฐบาลชุดหนึ่ง เมื่อเปลี่ยนรัฐบาลใหม่ โครงการนี้ก็ถูกยุบไป ทำให้เห็นว่าไม่มีรัฐบาลไหนมีวิสัยทัศน์ปัญหาอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันผู้ที่เป็นรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง มักจะมองแต่ปัญหาที่แก้ไขแล้วเห็นผลเร็ว เพื่ออีก 4 ปีข้างหน้า จะได้เข้ามาเป็นรัฐบาลใหม่ ยกเว้นรัฐบาลชุดนี้ ดังนั้น ปัญหาที่จะต้องเกิดขึ้นแน่ๆ คือ ถ้ารัฐบาลจะกระจายอำนาจลงไปสู่ท้องถิ่น อยากให้พิจารณาว่า อาจารย์จะให้เขาทำอะไรต่อ และเขามีความพร้อมแล้วหรือยังที่จะรองรับครั้งนั้น เช่น โครงการที่เป็นของ ก.ส.ว.ท. ซึ่งจะต้องใช้เวลาดำเนินการเป็น 10 ปี จึงจะเห็นผลเช่นนโยบายทางการศึกษา แต่เมื่อมีนักการเมืองเข้ามาเป็นรัฐมนตรีต่างๆ เขาก็รอไม่ได้ที่จะเห็นผลในระยะเวลาถึง 10 ปี ซึ่งนานเกินไป จึงได้มีการเปลี่ยนนโยบายไปเรื่อยๆ ทำให้รู้สึกสับสนและอยากทราบว่าการแก้ไขระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่องจะมาถึงเมื่อไหร่ และปัญหาต่างๆ จะแก้ไขได้จริงหรือไม่ ปัจจุบันที่อาจารย์พูดว่าได้ไปดูงานที่ประเทศต่างๆ มา อาจารย์คงจะพูดไม่ได้ว่ามันจะสามารถเปลี่ยนแปลงที่ประเทศไทยได้ เพราะการลงทุนที่ลงมาแต่ละครั้ง แต่อาจารย์บอกว่าประเทศนั้นเขามีสถาบันวิจัยทางด้านต่างๆ แต่อาจารย์ได้มองหรือไม่ว่ารัฐบาลของประเทศเหล่านั้นจะไม่เหมือนกับรัฐบาลประเทศเรา เพราะรัฐบาลเราไม่เคยใส่ใจตรงนี้อย่างจริงจังว่า เพียงแต่นำเงินมาลง แต่ไม่เคยดูว่าต้องแก้ไขปัญหาการศึกษาอย่างไร ระบบต่อเนื่องเป็นอย่างไร

ดังนั้น การแก้ไขปัญหาทางการศึกษา รัฐบาลจึงควรแก้ไขอย่างจริงจัง และมีความต่อเนื่อง ไม่ใช่เปลี่ยนรัฐบาลใหม่ก็เปลี่ยนนโยบายการแก้ไขปัญหาทางการศึกษาใหม่

ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ)

ผมคิดว่าที่พูดมานั้นถูกต้องทั้งหมด ตั้งแต่มีการปฏิรูปการศึกษาจะเป็นรัฐบาลเดียวมาตลอดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542-2549 ในที่สุดก็มีรัฐบาลพรรคเดโมแครต เพียงแต่ว่ารัฐบาลที่เข้ามารับผิดชอบเรื่องการปฏิรูปการศึกษาโดยตรงในช่วงรัฐบาลทักษิณ 1 และทักษิณ 2 นั้น ได้ดำเนินการโดยที่ครั้งนี้ไม่เหมือนครั้งก่อนๆ เพราะมีกฎหมายค้ำยันทั้งรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แต่ถ้ารัฐบาลไม่เอาจริงไม่ลงทุนเรื่องทรัพยากร และไม่กระตือรือร้นในเรื่องการบริหารการศึกษา จะเป็นปัญหาเพราะมาก็คงก็มาจากพรรคเดียวกันตั้งแต่หมอกษมต่อมาจากคุณจตุรนต์ ฉายแสง เพราะฉะนั้นคนอย่างผมซึ่งไม่มีพรรคสังกัด แต่โอกาสทองได้มาถึงแล้ว ไม่มีครั้งไหนในประวัติศาสตร์การศึกษาไทย ที่ถึงขั้นนำไปใส่ไว้ในรัฐธรรมนูญจนมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติขึ้นเป็นการเฉพาะ ตั้งแต่มีการปฏิรูปการปกครองมานั้น เราไม่เคยมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แต่ครั้งนี้ทำให้มีความหวังว่า ถ้ามันมีกฎหมายแล้ว ใครมาเป็นรัฐบาลก็จะต้องทำตามกฎหมาย แต่คราวนี้คนที่มาเป็นรัฐบาล บางท่านปฏิบัติตามกฎหมาย บางท่านไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย คนเขาก็ท้วงติงกันมาตลอด เขาก็ให้ผมทำบทวิเคราะห์ในฐานะที่เข้าไปอยู่ในแวดวงการเมือง และผมไม่ได้ปฏิเสธว่า เคยเป็นนักการเมืองมาก่อนด้วยความสนใจเป็นคนรักการศึกษา มีคำถามว่าทำไมการศึกษาจึงไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่ ที่แรกเขาบอกว่าเศรษฐกิจยังไม่ฟื้น ทรัพยากรที่จะนำมาลงเพิ่มเติมมันคงลงเต็มที่ไม่ได้ อันนี้เราก็เข้าใจ แต่เมื่อเศรษฐกิจฟื้นก็ไม่ลงทุนอีก ถามว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น ผมก็ไม่ว่าตัวบุคคล ผมคิดว่าใครก็ตามถ้าเขาใช้นโยบายประชานิยม เขาต้องลงทุนในสิ่งที่เห็นผลเร็ว และสามารถแปลงผลมาเป็นคะแนน อันนี้แน่นอนครับ เพราะมันมากับหลักประชานิยม ทำให้คนนิยม และก็แปลงความนิยมนั้นเป็นคะแนน เหมือนที่หม่อมหลวงปิ่น ทานแต่งกลอนไว้ว่า "กล้วยไม้ออกดอกช้าฉันใด การศึกษาเป็นไปเช่นนั้น" แล้วใครเขาจะลงทุน เพราะถ้าเขาลงทุนในการศึกษาไปแล้วไม่รู้อีกปีก็จะออกผล ดังนั้น เขาจึงหันไปลงในสิ่งที่มันออกดอกผลได้เร็วและแปลงเป็นคะแนนได้ ซึ่งก็ได้ผลจริงๆ ครั้งแรกเขายังไม่ได้เสียงข้างมาก แต่ครั้งที่สองได้เสียงข้างมาก แล้วใครจะคิดว่าเสียงข้างมากขนาดนี้จะปฏิรูปการศึกษาไม่ได้ เพราะเหตุนี้ จึงต้องรับผิดชอบอย่างเต็มที่ เพราะฉะนั้น แนวทางแก้ไขของรัฐบาลชุดนี้ที่ใช้นโยบายเศรษฐกิจพอเพียง เราคงต้องทบทวนเรื่องประชานิยมบางเรื่อง เช่น เรื่องสามสิบบาทรักษาทุกโรค เป็นต้น สิ่งที่มากระทบประชานิยมนั้น มันแก้ยาก เพราะเหตุว่าเราโทษประชาชนไม่ได้ ประเทศเรามีคนจนเยอะ คนที่คิดว่าประหยัดแต่มีประโยชน์น้อยก็มีความหมายต่อคุณค่าในชีวิตของเขา ต้องเข้าใจเขา ดังนั้น พอเราไปฝืนเรื่องนี้มากๆ และไม่มีสิ่งทดแทน ที่เขารู้สึกว่ามีคุณค่าจะไม่ถอยนัก แต่ถ้าแนวโน้มที่เราดูกันอยู่ก็คือ เราคงไม่เพิ่มประชานิยมเข้าไปอีก แต่จำเป็นต้องลดละบางเรื่อง และทำความเข้าใจกับประชาชน เพราะเราไม่แคร์ เนื่องจากเราไม่ใช่

รัฐบาลเลือกตั้ง และพวกเราก็ไม่ลงเลือกตั้ง อันนี้เป็นที่แน่นอน เพราะฉะนั้น เราก็จะวางแนวทางไว้ให้ ผมเองไม่แน่ใจว่า
งบประมาณปี 2550 นี้จะเพิ่มขึ้นฮวบฮาบ แต่สิ่งที่ผมอยู่จากที่รัฐบาลเดิมได้ทำวงเงินไว้แล้ว แต่ยังไม่ได้ประกาศ ก็คือในวงเงิน
ที่ได้มาจำนวนเท่านี้ จะนำไปใช้จ่ายให้เกิดผลเพื่อแก้ปัญหาให้มากขึ้นได้หรือไม่ หากไม่ได้รับเงินเพิ่ม เช่น แทนที่จะเอาเงินไปซื้อ
คอมพิวเตอร์ 3-4 แสนเครื่อง แต่ไม่มีเงินจ่ายค่าไฟฟ้าจะอย่างไร ตัวอย่างเช่นโรงเรียนแห่งหนึ่งที่อำเภอบางปะกง ซึ่งเป็น
โรงเรียนนายพัน คือนายเขาพันมา ปรากฏว่าผมต้องไปหาเงินมาสนับสนุนถึง 6 ล้านบาทบาท และยังเป็นหนี้มูลนิธิผมอยู่ 2
แสนบาท เพื่อจะให้ผ่านการประเมินในการเป็นโรงเรียนในฝัน ปรากฏว่าดีพักเดียว เดือนถัดมาก็ค่าไฟฟ้าเพิ่มขึ้นเดือนละ 5 หมื่น
บาท ซึ่งค่าน้ำ-ค่าไฟฟ้าเดิมก็ไม่พออยู่แล้ว หากรู้ว่าผลพวงที่ตามมาจากการรับนำเทคโนโลยีเข้าไปนั้น เป็นค่าใช้จ่ายมหาศาล
และถ้ายังไม่ได้ใช้ให้คุ้มประโยชน์ก็นำเสียตาย และสิ่งของเหล่านี้ก็ล้าสมัยเร็ว ผมก็เพียงมาจัด priority ว่าการแก้ปัญหาใน
วงเงินที่จำกัดจะต้องลงทุนตรงไหน อย่างไร ผมไม่คุยหรอกว่าได้เงินมาก แต่ในเงินที่จำกัดนั้นจะลงทุนตรงไหนจึงจะทำให้เกิดผล
ทวีคูณ และตรงนี้แหละที่ผมจะระดมผู้รู้ให้ มาร่วมวิเคราะห์กันว่า เมื่อจับกลุ่มปัญหาหลักได้แล้ว จะลงอย่างไร ต้องจัด priority
ใหม่ ถ้าเอา priority เดิมมา เงินก็หมดและปัญหาที่ไม่ได้แก้ไข นี่คือวิธีการทำงาน และก็ได้ defense อะไร สำหรับสิ่งที่ท่านพูด
มา ผมขออน้อมรับ และขอขอบคุณ และต้องขอแรงไปช่วยกันด้วยนะครับ ผมได้มองไว้หลายท่านแล้ว คงต้องขอให้ไปช่วยกันด้วย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธวัชชัย พีรพัฒน์ดิษฐ์ ประธาน ปอมท. (กล่าวสรุป)

ผมต้องขอขอบคุณท่านศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน เป็นอย่างมาก ที่ท่านได้มาให้ความรู้และแลกเปลี่ยนความ
คิดเห็นกับที่ประชุม ปอมท. ผมคิดว่าวันนี้เราได้หลายๆ เรื่อง สิ่งหนึ่งก็คือ ส่วนตัวผมเองก็เห็นว่าท่านเป็นนักการศึกษาอย่าง
แท้จริง ท่านมีความพร้อมที่จะทำงานทางด้านการศึกษาในทุกระบบ และในที่นี่จะเห็นว่ามีความพร้อมที่จะแลกเปลี่ยนความ
คิดเห็นกับท่าน แต่เวลาไม่เอื้ออำนวยเพียงพอ เราคิดว่าท่านมีความพร้อมที่จะลงมือทำ และเราทุกคนจะเป็นกำลังใจในการ
ทำงานให้ท่านต่อไป พวกเราหวังว่า ที่ประชุม ปอมท. จะได้มีโอกาสพบปะหารือกับท่านรัฐมนตรี อีกในโอกาสหน้า และได้ร่วม
ทำประโยชน์ให้กับวงการการศึกษาของประเทศต่อไป ในโอกาสนี้ ปอมท. จึงขอขอบพระคุณท่านรัฐมนตรี เป็นอย่างสูงครับ...จบ

ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ) กล่าวเพิ่มเติม :

เมื่อผมกลับไปแล้ว ใครมีอะไรที่คิดว่ายังไม่ได้เสนอ สามารถแจ้งโดยตรงได้ทันทีทั้งทางจดหมายหรือโทรศัพท์ เพราะ
ตอนนี้ผมมีหน่วยที่คอยประมวลสิ่งเหล่านี้อยู่ หรือแจ้งมาทางอีเมลที่ E-mail : wichit@cri.or.th

*****

